

Međunarodni odnosi Japana i Europske unije

Planinić, Dora

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:234080>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-23**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja
Dobrile u Puli
Filozofski fakultet

Dora Planinić

Međunarodni odnosi Japana i Europske unije

Diplomski rad

Pula, rujan, 2023. godine.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Filozofski fakultet

DORA PLANINIĆ

MEĐUNARODNI ODNOSI JAPANA I EUROPSKE UNIJE

Diplomski rad

JMBAG: 0303076613, redovita studentica

Studijski smjer: Jednopedmetni diplomski sveučilišni studij Japanologije

Predmet: Diplomski rad i obrana

Znanstveno područje: humanističke znanosti

Znanstveno polje: filologija

Znanstvena grana: japanologija

Mentor: doc. dr. Luka Culiberg

Pula, rujan, 2023. godine

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Dora Planinić, kandidatkinja za magistra Japanologije ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

Dora Planinić

U Puli, rujan, 2023. godine.

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Dora Planinić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom Međunarodni odnosi Japana i Europske unije koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljajući na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, rujan 2023.

Potpis

Dora Planinić

Sadržaj

1. Uvod	6
1.1. Ciljevi istraživanja.....	6
1.2. Metoda istraživanja	7
1.3. Struktura rada	7
2. Povijest međunarodnih odnosa Japana i Europske unije	8
2.1. Prva faza (1960.- 1990.).....	8
2.2. Druga faza (1991.-2000.)	10
2.3. Treća faza (2001.- 2010.).....	12
2.4. Četvrta faza (2011.- 2023.).....	15
3. Sporazum o ekonomskom partnerstvu	17
3.1. Sadržaj sporazuma o ekonomskom partnerstvu	18
3.2. Ekonomski uvjeti i ukidanje carine.....	23
4. Sporazum o strateškom partnerstvu.....	28
5. Klimatske promjene i pitanja okoliša u sporazumu o strateškom partnerstvu i sporazumu o ekonomskom partnerstvu	30
5.1. Klimatske promjene i okolišna pitanja u sporazumu o ekonomskom partnerstvu	30
5.2. Klimatske promjene i okolišna pitanja u sporazumu o strateškom partnerstvu.....	33
5.3. Usporedba pitanja klimatskih promjena u sporazumu o strateškom partnerstvu i sporazumu o ekonomskom partnerstvu	35
6. Glavni utjecaji iz drugih međunarodnih odnosa Japana na njegov odnos s Europskom unijom	36
6.1. Japan i Sjedinjene Američke Države	37
6.2. Japan i Ujedinjeno Kraljevstvo.....	38
6.3. Japan i Narodna Republika Kina	39
7. Zaključak	41
8. Literatura	44
9. Sažetak	49

1. Uvod

Krajem Drugog svjetskog rata započinje novi društveni period. Period koji je okarakteriziran kao razdoblje globalizacije. Raspodjelom novonastalih geopolitičkih značajki otvara se niz društvenih, političkih i gospodarskih izazova, koji zahtijevaju brzu prilagodbu. Paralelno, jača interes za diplomacijom u međunarodnim odnosima kao jedno od rješenja za jednostavniju i praktičniju prilagodbu u zahtjevnijem okruženju. Diplomatski sporazumi su odgovor na ubranu globalizaciju u sferama gospodarstva, komunikacijskih tehnologija, transporta, protoka informacija i razmjene dobara.

Japan i države s područja Europe, iako geografski nepovezane, započinju suradnju dokazujući utjecaj globalizacije. Prvi pokušaji eurojapanskih odnosa bilježe se sredinom četrdesetih godina prošlog stoljeća kao relativno skromni doprinosi diplomacije te ostaju u sjeni zbog drugačijih političkih polariteta. Naznake kvalitetnijeg razvoja diplomatskih odnosa se vide u drugoj polovici 20. stoljeća. Jača interes za ekonomskom suradnjom kroz slobodno tržište, ali bez konkretnih rezultata. Obje strane su zbog svoje nesigurne pozicije na globalnoj sceni odlučile pokrenuti pregovore kako bi se lakše nosile s izazovima globalizacije kroz novu generaciju sporazuma. Prva prekretnica u bilateralnim odnosima zabilježena je 1991. dokumentom Deklaracija u Haagu, nakon čega se uspostavljaju pravni okviri, kojim su postavljeni temelji suradnje, a zasnivaju se na obostranom priznavanju vrijednosti u područjima slobode, demokracije, ljudskih prava te vladavine prava. Zahvaljujući dugogodišnjim dijalozima, Japan i Europska unija jačaju odnose kroz 21. stoljeće, a redovnim godišnjim samitima dolazi do dva ključna dokumenta; sporazum o ekonomskom partnerstvu (od sad u tekstu kao EPA), koji pokriva slobodnu trgovinu i sveobuhvatni sporazum o strateškom partnerstvu (od sad u tekstu kao SPA).

1.1. Ciljevi istraživanja

Cilj ovog rada je analiza diplomatskih odnosa između Japana i Europske unije u svrhu stjecanja razumijevanja pod kakvim uvjetima i s kakvim motivacijama su obje strane gradile suradnju kroz povijest pa sve do danas. Zbog iznimne opširnosti teme, u ovom radu ću pružiti interpretaciju najbitnijih dijelova povijesnih odnosa i suvremenih

sporazuma između Europske unije i Japana. Analizirat ću dva najrelevantnija suvremena sporazuma, iz kojih ću obraditi usporedbu na iznimno aktualnu temu klimatskih promjena.

1.2. Metoda istraživanja

Primarni izvori citiranih sporazuma su preuzeti sa službenih stranica Europske unije, Europskog parlamenta i Europske komisije. Za većinu rada korištena je literatura japanskih autora na japanskom jeziku i zapadnih autora na engleskom jeziku. Bitno je naglasiti da se većina dostupnih izvora fokusira na europsku točku gledišta. Nadalje, u ovom radu Europska unija predstavlja kolektiv od 27 država članica te nije odraz bilateralnih odnosa pojedinih članica Europske unije s Japanom (kao što bi to naprimjer bio bilateralan odnos Njemačke i Japana).

1.3. Struktura rada

Rad se sastoji od devet cjelina. U uvodnom poglavlju je predstavljena tema rada te su prikazani ciljevi i metodologija. Drugo poglavlje govori o povijesti međunarodnih odnosa Japana i Europske unije kroz četiri perioda od 1960. sve do danas. Treće poglavlje usredotočeno je na jedno od dva ključna sporazuma u eurojapanskim odnosima, a to je sporazum o ekonomskom partnerstvu i razrada njegovog sadržaja. Unutar poglavlja se detaljnije prolazi kroz dijelove o uspostavljanju slobodne trgovine i metodi ukidanju carina. Četvrto poglavlje predstavlja drugi sporazum, sporazum o strateškom partnerstvu i njegov sadržaj. U petom poglavlju se uspoređuju dva sporazuma u kontekstu jedne od važnih tema u globalizaciji, a to je pitanje klimatskih promjena i zaštite okoliša. Šesto poglavlje govori o glavnim utjecajima drugih međunarodnih odnosa Japana te kako je to utjecalo na odnose s Europskom unijom. Sedmo poglavlje je zaključak rada. Osmo poglavlje sadrži popis korištene literature i deveto poglavlje je sažetak na hrvatskom, engleskom i japanskom jeziku.

2. Povijest međunarodnih odnosa Japana i Europske unije

Prvi konkretni odnosi između Japana i Europe se mogu vidjeti u 19. stoljeću krajem Tokugawa shogunata (*tokugawa bakufu* 徳川幕府) koji je prethodno implementirao tzv. *sakoku* (鎖国) režim koji je trajao 265 godina za vrijeme kojih se Japan izolirao od ostatka svijeta. To je promijenilo tok razvoja međunarodnih odnosa kako s Europom tako i ostatkom svijeta. Ovo poglavlje će se isključivo baviti poviješću odnosa Japana i Europskih država nakon Drugog svjetskog rata, međutim bitno je uzeti u obzir da su međunarodni odnosi između pojedinih europskih država (Portugal, Nizozemska i Danska) bili bitni temelji za buduće odnose i percepciju suradnje. Međutim, u usporedbi s povijesnim odnosima Kine i Japana ili Sjedinjenih Američkih Država i Japana, Europa nije ostavila toliko veliki trag u vanjskoj politici. Glavni razlozi za slabije odnose je geografska distanca, ali u usporedbi s SAD-om, europske su države bile predstavljene pojedinačno, tako ostavljajući manji trag u usporedbi s SAD-om koja je skupina saveznih država. Kina, Južna Koreja i Taiwan su direktni pomorski susjedi te je stoga prirodno da će imati čvršće bilateralne odnose kroz povijest (Watanabe, 2016).

Kako bi razumjeli razvoj odnosa Japana i Europske unije, neophodno je proučiti povijest suradnje obiju strana. Kroz prethodne samite i sporazume lakše je razumjeti kakve okolnosti su prethodile suvremenoj situaciji. Povijest odnosa se može podijeliti na četiri ključne faze: prva faza od 1960. do 1990. godine, druga faza od 1991. do 2000. godine, treća faza od 2001. do 2010. godine i četvrta faza od 2011. do 2023. godine (Borucińska, 2018).

2.1. Prva faza (1960.- 1990.)

Prva faza je trajala između Drugi svjetskog rata sve do kraja hladnog rata te je obilježena kao poprilično ograničavajući period za razvoj međunarodnih odnosa. Japan je imao dugi oporavak od posljedica gubitka Drugi svjetskog rata te je bio pod okupacijom američkih snaga, dok su se s druge strane tadašnje države zapadne Europe, članice Europske zajednice (od sad u tekstu kao EZ) borile protiv sigurnosnih problema zbog početka pada željezne zavjese i prijetnje SSSR-a (Atanassova-

Cornelis, 2010). Japansko-europski odnosi bili su svrstani u niski prioritet zato što je Japan bio usmjeren na obnovu, dok su države Europe počele graditi zajednicu kroz kolektivno tržište. Između 1950. i 1970. godine odnosi su se odvijali samo u ekonomskoj sferi, što će uveliko označiti daljnji razvitak diplomacije između obje strane.

Sjedinjene Američke Države su imale bitnu ulogu u razvitku odnosa Japana i Europe. Prema Watanabeu (2016, str. 1), jedan od bitnih razloga zašto su početci odnosa bili neproduktivni je zbog utjecaja poslijeratne ekonomske pomoći Sjedinjenih Američkih Država prema Japanu i tadašnjoj Europskoj ekonomskoj zajednici (od sad u tekstu kao EEZ). Oslabljena vojna snaga Europe i Japana je uvjetovala obje strane da se oslone na SAD-ovu vojnu zaštitu, zbog čega nisu bile u mogućnosti voditi nezavisnu vanjsku politiku. Odnosno, u periodu oporavka od ratnog razdoblja prioritet je usmjeren na unutrašnju politiku. Također, zbog posjedovanja isključivo obrambenih snaga te oslanjanja na američku zaštitu, Japan je imao priliku fokusirati se na unutarnji ekonomski razvoj (Gilson, 2016). To će kasnije uzrokovati tzv. *bubble economy*¹ (*baburu keiki* バブル景気) koja će imati veliki utjecaj na odnose Japana s Europskom unijom zbog njihovih nejednoliko razvijenih ekonomija.

Tijekom perioda hladnog rata rezultati međunarodne suradnje nisu bili naročito uspješni, odnosno bili su karakterizirani pokušajima trgovinskih sporazuma. Glavni razlozi za neuspjeh se pripisuju problemu različitih regionalnih i globalnih ciljeva, nejednako razvijenoj ekonomskoj situaciji koja je išla u korist Japanu i nezainteresiranosti za političke probleme druge strane. Činjenica da su obje strane davale veliku prednost odnosima s SAD-om, prouzročila je dugi period slabe interakcije između EZ-a i Japana. Zbog toga nije razvijen institucionalni okvir unutar kojeg bi obje strane mogle imati priliku razgovarati o suočavanju s raznim globalnim izazovima (Atanassova-Cornelis, 2010, str. 480). Sukladno tome, sedamdesete su bile karakterizirane pokušajem stvaranja sveobuhvatnog trgovinskog sporazuma, ali konfliktni elementi su spriječili postizanje kompromisa. Samim time i postizanje konkretnog dogovora.

¹ Eng. *bubble economy* ili jap. *baburu keiki* je ekonomski pojam u kojem se dešava nagla inflacija nekretnina i burze. Pojavio se u Japanu između 1986. do 1991.

Osamdesete su označile period jačanja europske ekonomije, što je rezultiralo većim interesom za trgovinsku suradnju s japanske strane. Međutim prema Watanabeu (2016, str. 2), ekonomski uvjeti i dalje nisu bili obećavajući. Sa stajalište Europe, trgovina je i dalje išla u korist Japanu. Japanski izvoz je bio uglavnom usmjeren na automobile, brodogradnju i elektroniku. Europski trgovinski deficit počinje rasti sve do 1981. godine, kada je dosegao 10,3 bilijun dolara. Do sredine 1987. razlika raste na 20 bilijuna dolara. Zbog toga su europska poduzeća bila odlučna uskratiti svojim japanskim konkurentima pristup europskom tržištu. Kritike su dolazile s obje strane, zbog čega je ideja kompromisa bila prezentirana u obliku sastavljanja liberaliziranog tržišta za izvozne mogućnosti. Međutim, godinu dana kasnije, 1988. obilježava bitnu prekretnicu zbog integracije trgovine unutar Europske zajednice koja je stvorila veće prilike zbog ukidanja carina te samim time EZ usvaja izjavu o odnosima s Japanom nakon čega se odnosi počinju izgladivati. Desetljeće odnosa se pripisuje fokusu na ekonomsku dobrobit, dok se interes za političku suradnju javlja kasnije u drugoj fazi odnosa.

Svijest o međunarodnoj sigurnosti postaje sve relevantnija tema. Zbog utjecaja globalizacije, mir i sigurnost u Europi se počinju poistovjećivati s mirom u Aziji i obrnuto. Stoga je tadašnji japanski premijer Nakasone Yasuhiro (中曾根 康弘) 1983. godine na G7 samitu najbogatijih država u SAD-u izjavio kako je sigurnost zapada od velike važnosti te je mir povezan na globalnoj razini (Atanassova-Cornelis, 2010, str. 480). Osamdesete završavaju trendom u povećavanju interesa obje strane, većinom zbog prestanka Hladnog rata.

2.2. Druga faza (1991.-2000.)

Prema Watanabeu (2016) devedeste su bile period ujedinjenja Europskih država (istočne i zapadne Europe), integracije europskog tržišta i uvođenja jedinstvene valute euro. Raspad Sovjetskog saveza i kraj hladnog rata uveliko su doprinjeli promjenama na globalnoj sceni te utjecali na europski interes za azijski kontinent. Zahvaljujući činjenici da konflikt Istoka i Zapada ostaje u sjeni, kreće period novog svjetskog poretka u kojem Kina s gospodarskim procvatom postaje glavni objekt interesa za Europsku uniju (Jańczak, 2021, str. 60).

Snažniji odnosi tek su procvjetali između Japana i Europe 1990-ih kada su obje strane napravile tranziciju u vanjskoj politici kako bi omekšale odnose i započele eru dijaloga i suradnje. Konkretno, prva prekretnica postavljena je 1991. godine kada su Japan i Komisija europskih zajednica potpisali Deklaraciju u Hagu koja je promovirala vladavinu prava, slobodu, demokraciju, ljudska prava i uvela nova tržišna načela kao što je slobodna trgovina. Razumijevanjem međusobnih sličnosti u globalnim ciljevima, odnos između Japana i Europske unije ojačava. Podupiru ga ideje sklapanja saveza u svrhu osiguravanja sigurnosti u svijetu te zajednički doprinos u rješavanju izazova globalizacije. Kako bi Deklaracija u Haagu imala konkretne učinke, nekoliko mehanizama se implementiralo. Pod stavkom „Opća načela dijaloga i suradnje“ obje strane su se složile da će nastojati poboljšati suradnju kroz razmjenu informacija po pitanjima politike, gospodarstva, znanosti i kulture. Nadalje, prioritet se stavlja na suradnju u okviru međunarodnih organizacija kao što su North Atlantic Treaty Organization (od sad u tekstu kao NATO) i Association of Southeast Asian Nations (od sad u tekstu kao ASEAN). Uvode se redoviti godišnji samiti Europske zajednice i Japana na kojima se vrše dijalozi uz relevantne teme tekuće godine te pitanje očuvanja i ojačanja odnosa Japana i EZ-a. Na građanskoj razini se provode razni programi za akademske i kulturne razmjene (Watanabe, 2016, str. 4).

Nadalje, bitni element koji je ojačao dojam Europe kao suradnika na azijskom kontinentu, pa tako i Japanu, bio je dokument Prema novoj azijskoj strategiji (eng. Towards a new Asia Strategy) koji je potpisan 1994. godine. Smatra se da je ovaj dokument otvorio prilike za europska ulaganja u Aziji, ali je uz ekonomsku motivaciju sadržavao i prioritete poput: ljudskih prava, demokracije te protivljenje nuklearnom oružju (Borucińska, 2018, str. 16). Nadalje, zahvaljujući inicijativi za suradnju s državama Azije, Europska unija je sastavila novu strategiju u kojoj je uspostavila redovite samite Azije i Europe pod nazivom Asian-Europe Meeting (ASEM). Prema Watanabeu (2016), Deklaracija u Haagu iz 1991. godine se može smatrati jednim dijelom strategije Europske unije kroz koji jača svoju ekonomsku vezu s Japanom, ali i širenje svojeg utjecaja na Azijskom kontinentu.

Međutim, najvažnija prekretnica odnosa je bila 1996. godina kada je japanski premijer Hashimoto Ryūtarō (橋本龍郎) uspostavio novu politiku prema Europi. Naglašavajući potrebu za suradnjom i zajedničkim rješavanjem problema širokog spektra, ta se

politika temeljila na konceptu podržavanja bilateralnih odnosa sa zapadnim državama Europe (Ujedinjeno Kraljevstvo, Francuska i Njemačka). Mnogo akcijskih planova je uspostavljeno s tri temeljne članice tadašnje Europske Unije. Od tog trenutka nadalje, japanska vlada će koristiti te bilateralne okvire kao odskočnu dasku za daljnje širenje prijateljskih odnosa u različitim sferama, kao što su politika, gospodarstvo, kultura, znanost i ostalo (Watanabe, 2016, str. 5).

Do početka devedesetih odnosi između Japana i pojedinih država Europe, umjesto Europske unije, bili su većinom orijentirani na pokušaje uspostavljanja ekonomskih sporazuma. Međutim, krajem 20. stoljeća okolnosti globalizacije i promjena odnosa snaga na međunarodnoj sceni prouzrokovale su novi val diplomatskih odnosa te napravile veliku prekretnicu za buduća strateška partnerstva koja će odavati podjednaku važnost trgovini, ali i sigurnosti. Nadalje, bitno je naglasiti da je iz perspektive Japana situacija s Europskom zajednicom otežala napredak suradnje. Zbog komplicirane funkcije Europske zajednice kao aktera pojedinačnih država Europe, Japan je imao dvojbe: postupiti s jednim tijelom ili pojedinačnim državama Europe u svrhu sklapanja bilateralnih odnosa. Uspostavljanje institucionalnog okvira Europske unije riješeno je pitanje u vezi donošenja odluka u ime svih država članica (Borucińska, 2018, str. 16).

2.3. Treća faza (2001.- 2010.)

21. stoljeće će označiti novi period odnosa između Japana i Europske unije. Postupno jačanje međunarodnih odnosa do 2000. godine može se očitovati razvitkom novih vrsta sporazuma te tokom godišnjih samita koji su počeli od Zajedničke deklaracije u Haagu 2001. godine. Zahvaljujući redovitim dijalozima, na 9. Japan-EU samitu 2000. u Tokiju, premijer Mori Yoshirō (森喜朗) i predsjednik Francuske Jacques Chirac zajednički su proglasili nadolazeće desetljeće kao period suradnje između Japana i Europske unije. Nadalje, definirale su se četiri bitne stavke za političku suradnju Japana i EU-a, a to su: (1) poštivanje različitosti, ali istodobno uvažavanje sličnosti, (2) daljnje jačanje političke suradnje, (3) dijeljenje prednosti globalizacije i (4) spajanje ljudi s različitim kulturama (Watanabe, 2016, str. 5). Sličnom idejom kao i premijer Mori Yoshirō (森喜

朗), ministar vanjskih poslova Kōno Yōhei (河野洋平) je na svojoj turi po Europi predložio da se prvih 10 godina 21. stoljeća nazove desetljeće Japansko-Europske suradnje (Borucińska, 2018). Nakon toga slijede dva ključna dokumenta koja su obilježila bitni početak novih međunarodnih odnosa. Prvi dokument je između Europe i Azije, pod naslovom „Europa i Azija: Strateški okvir za poboljšana partnerstva“ (*Europe and Asia: A Strategic Framework for Enhanced Partnership*) potpisan u rujnu, 2001. Dokument je pomogao pri povezivanju Europskog tržišta s Azijskim, pa samim time i indirektno pomogao s Japanskim odnosima. Jedna od glavnih tema ovog strateškog okvira je svijest o utjecajima globalizacije. Što predstavlja ovo partnerstvo je ideja o dijeljenju dobrobiti globalizacije između Europe i Azije (uključujući Japana), dok se istodobno prihvaćaju odgovornosti vezane uz ekološke izazove kao što su smanjenje emisija stakleničkih plinova. Kao što je očigledno iz citata, ideja jačanja multilateralne trgovine (pod utjecajem Svjetske trgovinske organizacije ili skraćeno WTO) s azijskim zemljama usko se veže s globalnim izazovom balansiranja uloga jakih ekonomskih sila poput Kine s manje razvijenim državama Azije.

“Bit će u zajedničkom interesu Europske unije i azijskih partnera raditi na daljnjem jačanju WTO-a i na daljnjem smanjenju carinskih i necarinskih prepreka diljem svijeta. Uspješna integracija Kine u WTO bit će u tom pogledu ključna. Istodobno, za zemlje u razvoju u regiji (ne manje od razvijenih zemlja) bit će bitno izgraditi čvrsti politički okvir kako bi se maksimalno iskoristile mogućnosti koje nudi globalizacija.” (Commission of the European Communities, 2001, str. 11)

Tri mjeseca nakon strateškog partnerstva s Azijom, na 10. EU-Japan samitu pokreće se novi akcijski plan pod nazivom „Oblikovanje naše zajedničke budućnosti“ (Shaping Our Common Future) u svrhu unaprijeđena razine odnosa. Ideja je bila bazirana na problemu razlike u ekonomskoj i političkoj suradnji. Drugim riječima, navedeni Akcijski plan bio je alat kojim bi obje strane mogle pronaći priliku za suradnju unutar okvira dogovorenih vrijednosti, kao što su: podizanje razine sigurnosti, nošenje s izazovima

globalizacije, promicanje kulturnog sadržaja i ostalo (Atanassova-Cornelis, 2010. str. 487). Unatoč velikom pomaku na razini strateških odnosa nakon Deklaracije u Haagu 1991., odnosi između Japana i Europske unije su i dalje bili zasnovani na motivaciji slobodne trgovine.

Pojava donekle nedefiniranih sporazuma između Japana i EU je pomogao pokrenuti novi val manjih sporazuma. Na primjer 2002. godine potpisan je Sporazum o uzajamnom priznavanju između EU i Japana (*EU-Japan Mutual Recognition Agreement*), nakon čega je godinu dana kasnije uslijedio Sporazum o suradnji o protukonkurencijskim aktivnostima (*Agreement on Co-operation on Anti-competitive Activities*). Godine 2008. potpisan je sporazum Međusobna administrativna pomoć (*Mutual Administrative Assistance*), a 2009. Sporazum o znanosti i tehnologiji (*Agreement on Science and Technology*) (European commission, n.d.). Trend suradnje je u porastu od početka 21. stoljeća, međutim kritike nakon usvajanja 2001. EU-Japan akcijskog plana su se posebice osvrtele na područja preopćenitog pristupa i premale usmjerenosti prema konkretnim pitanjima, kao što su sigurnost i izgradnja mira (Jańczak, 2021, str. 61).

Paralelno s ratifikacijom navedenih sporazuma, samiti su bili važni godišnji događaji zasnovani na razgovoru o trenutnom stanju odnosa, ali i o raznim posljedicama globalizacije. Problemi koji su prijašnje utjecali na direktno dotične države postali su problemi s kojima se cijeli svijet počinje nositi. Na primjer, na 11. EU-Japan samitu u 2002. godini, razgovori su se vršili na temu terorističkih napada u SAD-u te se izrazila važnost s obje strane za prioretiziranje međunarodne sigurnosti i borbe protiv terorizma. Na samitu 2004., glavna tema postaje nošenje s problemima rata u Iraku i Afganistanu. Samit u 2007. je imao naglasak na klimatske promjene i održivu energiju (Atanassova-Cornelis, 2010, str. 488). Nadalje, godine 2009. s vodstvom Hatoyame Yukija (鳩山友紀夫) demokratska stranka Japana postaje vodeća u zastupničkom domu. Stranačko zalaganje za regionalnu integraciju s istočnoazijskim zemljama je potaknulo japansku politiku da se osvrne na međunarodne odnose, pa tako i potakla daljnji napredak suradnje između Japana i Europe. (Watanabe, 2016, str. 6). Na posljednjem samitu u 2010. iskazala se potreba za podizanje razine suradnje između strana te potreba za praktičnije promjene u budućnosti. Samit se sastojao od više bitnih zaključaka, od razumijevanja da su Japan i EU slični partneri po pitanju temeljnih

vrijednosti koje su ustanovljene još od 1991., do pitanja kako sveobuhvatno ojačati gospodarske odnose i neiskorištene potencijale. Također, zbog ne dovoljno produktivnih suradnji u prošlosti, čak i uz Deklaraciju u Haagu 1991., samit u 2010. je prozvan „godinom obnove“, implicirajući potrebu za novim periodom odnosa (Ministry of Foreign Affairs of Japan, n.d.). Posebice zbog promjene u institucionalnom funkcioniranju Europske unije nakon Lisabonskog ugovora u 2009. Prema Alvstamu i Kettunen (2019), jedan od glavnih razloga zašto stupaju promjene od kraja treće faze je zbog Lisabonskog ugovora koji je postavio Europski parlament kao glavnog aktera u svim trgovinskim i investicijskim sporazumnim pregovorima koji je omogućio transparentniji proces donošenja odluka za internacionalne trgovinske sporazume. U 2010. godini odnosi između Japana i Europske unije se i dalje percipiraju kao nerazvijeni, ali s velikim potencijalom za budućnost.

2.4. Četvrta faza (2011.- 2023.)

Četvrta faza odnosa Japana i Europske unije se obilježava na dvadesetom samitu u Briselu 28. svibnja 2011. godine. Kako objašnjava Gilson (2016, str. 792) na pretečem samitu japanski premijer Kan Naoto (菅 直人), predsjednik Europske komisije José Manuel Barroso I predsjednik Europskog vijeća Herman Van Rompuy su se složili početi pregovore za sporazum o slobodnoj trgovini (od sad u tekstu kao FTA) te su obećali razviti paralelni sporazum koji bi služio kao politički obvezujuća veza Japana i Europske unije, s namjerom da uključuje sve stavke koji su preteći strateški sporazumi sadržavali, po uzoru na Deklaraciju u Haagu. Zaključno s utvrđivanjem temeljnih vrijednosti, sljedeći korak za podizanje nove razine odnosa bio je pokrenuti pregovore za sporazum o gospodarskom partnerstvu koji će se smatrati novom generacijom FTA sporazuma i sveobuhvatni sporazum o strateškom partnerstvu. Godinu dana kasnije, vijeće ministara Europske unije glasaju za pokretanje pregovora o sporazumu za ekonomsko partnerstvo između Japana i Europske unije. Najznačajniji napredci bili su usmjereni prema obostranoj želji za liberalnijom trgovinom. Kao što je spomenuto ranije, ovo nije bio prvi primjer sporazuma za slobodnu trgovinu, on se već javio sa sporazumom između Europe i Azije u 2001. Stoga je Japan bio motiviran sporazumom koji bi ukidanjem visoke carine mogao proširiti izvoz automobila i automobilskih

dijelova u Europu. Dok Europska unija s druge strane bi izvozila poljoprivredne proizvode bez mnogobrojnih prepreka oko japanskih standarda sigurnosti za hranu (Watanabe, 2016).

Bitno je navesti veliki utjecaj na razvoj odnosa koje su igrale brojne globalne okolnosti. Japan i Europska unija su se htjeli udružiti kako bi osigurali stabilniju dugoročnu ekonomiju. Oporavak od svjetske ekonomske krize 2009. godine, koja je zatekla Europu i Japan u sličnim problemima te japanski veliki potres u ožujku 2011. godine bili su samo neki od okidača za pokretanje inicijative suradnje pod teškim globalnim uvjetima. Nadalje, postoje drugi uvjeti koji su imali značajnu ulogu u kontekstu globalnog političkog pokreta. Kako navodi Silva Pereira (2019), pregovori za strateško i ekonomsko partnerstvo su se odvijali u razdoblju od 2013. do 2017. godine, što je bilo razdoblje u sjeni neuspješnog Transatlantskog trgovinskog i investicijskog partnerstva (od sad u tekstu kao TTIP) između Europske unije i Sjedinjenih Američkih Država. Sporazum je zaustavljen kada se SAD povukao iz daljnjih pregovora za vrijeme predsjedništva Donalda Trumpa. TTIP je imao vrlo slične vrijednosti i ideje kao sporazum o ekonomskom partnerstvu između Japana i Europske unije. Cilj ovog sporazuma bio je potaknuti trgovinu i ulaganja, stvoriti prilike za radna mjesta, ukloniti trgovinske prepreke, poticati održivi razvoj i ostalo (The European Consumer Organisation, 2014). Na kraju je Europska komisija pregovore proglasila nevažnima, što je dalo priliku Europskoj uniji da potraži druga gospodarska partnerstva, slično FTA sporazumom o slobodnoj trgovini koji je ratificiran između Južne Koreje i Europske unije 2015. godine (Alvstam i Kettunen, 2019). Zbog ovih okolnosti, Japan se želio angažirati oko ideje ekonomskog partnerstva s Europskom unijom, s obzirom na sličnu situaciju s poništenim trgovinskim sporazumom između Japana i SAD-a, Transpacičkim partnerstvom ili skraćeno TPP-om (odvojeni sporazum od TTIP-a). TPP se činio obećavajućim kada su bili pokrenuti pregovori 2005. godine. Međutim, pregovori su sporo davali rezultate, sporazum je uključivao 12 zemalja koje su držale 40% svjetskog BDP-a. Bez obzira na to što je Japan kasno uključen u sporazum, prvi su ga ratificirali 2017. godine. No, iste godine, slično kao i TTIP s Europskom unijom, iz sporazuma su se povukle Sjedinjene Američke Države. Povlačenje SAD-a u protekcionističku politiku je ostavilo veliki utjecaj na svjetsku diplomaciju, što se ukazalo kao nova prilika za Europsku uniju i Japan da nastave razgovore bez uključivanja Washingtona (Silva Pereira, 2019, str. 16).

3. Sporazum o ekonomskom partnerstvu

28. svibnja 2011. godine u Briselu, na 20. Japan-EU samitu, donosena je odluka o pripremi pregovora za Sporazum o gospodarskom partnerstvu. Prvi krug pregovara je formalno pokrenut 2013. godine kada je Europsko vijeće ovlastilo Europsku komisiju da započne razgovore s Japanom o problemima u trgovini. Nakon 18 rundi pregovora, Japan i Europska unija postigli su završne dogovore 6. srpnja 2017. Nakon što je sporazum službeno napisan, Europski parlament je proveo glasanje s 71% glasova za ratifikaciju. Zajedno s Europskim parlamentom, japanski parlament je također odobrio sporazum u prosincu 2018. godine. Sporazum je zatim potpisan na samitu EU-Japan u Tokiju godinu dana kasnije. Međutim, stupio je na snagu tek 1. veljače 2019., što je označilo novu eru visoke standardne suradnje između dviju geografski udaljenih strana (Chowdhry, 2018).

Prema službenom dokumentu Europskog parlamenta, Sporazum o ekonomskom partnerstvu ili EPA, "najveći je bilateralni gospodarski sporazum koji je ikada sklopila Europska unija u smislu veličine tržišta, pokrivajući skoro 30% globalnog BDP-a" (Chowdhry, 2018, str. 7). EPA pruža platformu preko koje Japan i Europska unija mogu komunicirati i jačati svoje savezništvo, naročito u vezi trgovine robom, kao i uslugama i ostalim prilikama za ulaganje. Stoga, smatra se da se ratifikacijom EPA-e podiže nova razina standarda ne samo u gospodarskom smislu, nego i bilateralnom. Bitno je naglasiti da je ovo sporazum nove generacije o slobodnoj trgovini. Drugim riječima, sporazum uspostavlja ambiciozan okvir za daljnju liberalizaciju trgovine, pokrivajući robu i usluge, metode regulacije suradnje, modernizaciju pravila trgovine i intelektualnog vlasništva. Regulacija navedenih elemenata su samo neki od faktora nove generacije sporazuma.

Prema Silvi Pereiri (2019), europska i japanska politika su slične po pitanju dijeljenja temeljnih vrijednosti, kao što su vladavina prava, demokracija, ljudska prava i održivi razvoj. Zahvaljujući sličnim temeljnim stajalištima, Japan i Europska unija čine logične partnere u svijetu globalizacije. Obje strane se zalažu za zaštitu globalne politike i multilateralizma. Pa zato se smatra da je EPA snažni simbol rješavanja globalnih izazova kroz suradnju s time da se protivi protekcionističkoj politici. Paralelno time,

EPA će pridonijeti europskoj prisutnosti na globalnoj razini te ojačati odnose s Japanom (European Commission, 2018a).

Obje strane su logični partner, međutim zbog podijeljene odgovornosti u globalnoj areni, kao što je obrazloženo u poglavlju o povijesti odnosa, Japan i Europska unija su se kroz duži period zanemarivali. Izuzev trgovine, japanska vanjska politika nije stavljala veliku važnost na percepciju Europske unije kao aktera sa značajnom ulogom u globalnoj politici. Također nije pripomogla činjenica da je svakim smijenjenim ministrom došao drugačiji pristup oko postavljanja Japana u vanjskoj politici. S druge strane, Europska unija je dugo imala fokus na Kinu, dok se nije obratila na diplomaciju u Azijsko-pacifičkoj regiji pod nazivom ASEAN. Međutim, završetkom Hladnog rata, Europska unija i Japan postaju više zainteresirani za poboljšanje svojeg međunarodnog položaja kako bi se zauzeli u uzor na velike ekonomske sile kao što su Kina, SAD i Rusija. Samim time, utjecaj na svjetsku politiku donosi velike koristi.

Kao što je navedeno ranije u radu, utjecaj SAD-a na ekonomski razvitak Japana nakon Drugog svjetskog rata i utjecaj na sigurnosnu politiku EEZ-a je postavilo japansko-europske odnose u inferiornu poziciju prema Washingtonu. Japan i Europa su pretežito ovisile o vodstvu SAD-a zbog čega su imale ograničenu mogućnost nezavisnog stajališta, pa samim time i djelovanja. Međutim, zbog postupnog smanjenja zapadne moći, Japan i Europska unija uspijevaju samostalno doći do kompromisa u ekonomskoj suradnji izuzev lošim globalno diplomatskim okolnostima (Rothacher, 2016).

3.1. Sadržaj sporazuma o ekonomskom partnerstvu

Europska unija željela je provesti sporazum o slobodnoj trgovini s Japanom, u svrhu ukidanja carina, oporezivanja i drugih trgovinskih prepreka. Naravno, cilj nije bio u potpunosti ukloniti te pragove, već ugraditi lakši sustav regulacije, koji bi uštedio vrijeme potrebno za trgovinu i njezine skupe troškove. Sporazum o ekonomskom partnerstvu je skup svih dogovorenih stavki. Sadržaj EPA-e je podijeljen na niže navedene dijelove (European Commission, 2018a):

1. Ukidanje carina

Najključniji dio sporazuma se odnosi na uspostavljenje slobodne trgovine. Više od 90% izvoza Europske unije u Japan bit će oslobođeno carine. Ostale tarifne linije će biti podložne postupnoj ili djelomičnoj liberalizaciji. Poglavlje o ukidanju carinskog postupka kroz implementaciju EPA-e bit će detaljnije objašnjeno u kasnijem poglavlju.

2. Agrikultura i prehrambeni proizvodi

Europska unija ima vrijedno izvozno tržište poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, a Japan je četvrto najveće tržište poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u koje Europska unija izvozi. Stoga, EPA uspostavlja postepeno smanjenje tarife na različite prehrambene proizvode, kao što su mesni proizvodi, vino, sir i ostalo.

3. Geografski indikatori

EPA se zalaže za obostranu zaštitu tkz. geografskih indikatora (*Geographical indicators*). Svrha implementacije ovakve regulative je da potrošači imaju osiguranu kvalitetu proizvoda dok proizvođači imaju zaštitu lokalne proizvodnje. Sa strane Europske unije, stoji više od 200 geografskih indikatora, kao što su: Champagne koji mora potjecati iz francuske regije Champagne ili Roquefort sir koji može biti samo onaj proizveden od francuskog Roqueforta (European commission, 2018b). S Japanske strane utvrđeno je 56 geografskih indikatora, kao što su kobeanska govedina ili japanski sake (酒).

4. Industrijski proizvodi

Carina na industrijske proizvode će se u potpunosti ukinuti, ali proces ukidanja bit će postepeno implementiran. Izvoz proizvoda od kože i obuće je prijašnje bilo otežano za Europsku uniju, međutim EPA će omogućiti sustav kojim će prepreke biti uklonjene. Carina na obuću će se od prve godine sporazuma sniziti s 30% na 21% te će do krajnjeg roka implementacije EPA-e biti u potpunosti uklonjena. Također, iste promjene će uslijediti unutar sektora u kojima je Europska unija konkurentna kao što su: kemikalije, plastika, tekstil i kozmetika.

5. Ribarstvo

Carine će biti ukinute s obje strane, što će omogućiti više izvornih prilika za Japan, ali i bolje cijene za potrošače Europske unije.

6. Šumarstvo

Većina carina na drvene proizvode bit će ukinute, s nekoliko iznimaka koje će ukidati carinu u rasponu od 10 godina. Također, EPA promiče korištenje zakonito posječenog drva.

7. Nekarinske barijere

Implementirane necarinske barijere će ograničiti određene proizvode od slobodne trgovine. Nekarinske barijere su veliki dio rasprave između Japana i Europske unije zbog različitog pristupa u tehničkom certificiranju i klasificiranju određenih proizvoda, kao što su: motorna vozila, medicinski uređaji, tekstil, farmaceutski proizvodi i pivo. Na primjer, motorna vozila imaju različitu provedbu sigurnosnih standarda. Posljedica toga je da će izvozni automobili proizvedeni u Europskoj uniji morati proći kroz ponovo testiranje i certificiranje u Japanu. Unatoč barijeri, Japan se kroz EPA-u obvezao surađivati i prisvojiti međunarodne automobilske standarde, što će znatno pojednostaviti izvoz i uvoz motornih vozila. Također, zbog motivacije smanjenja stakleničkih plinova, EPA omogućuje određene vrste automobila koji voze na vodik da se isključe iz dodatnih testiranja i certificiranja. Time direktno kontrolirajući pristupačnost cijene određenih automobila. Nadalje, 2014. godine Japan se složio obvezati po međunarodnim standardima kvalitete za medicinske proizvode. Slično tome, Japan je 2015. godine usvojio međunarodni sustav označavanja tekstila što je znatno smanjilo troškove izvoza zato što više nije potrebno svaki tekstilni proizvod drugačije etiketirati pri ulazu u Japansko tržište.

8. Trgovina uslugama

Trgovina uslugama je pretežito na strani Europske unije. Svake godine Japan uvozi oko 28 milijardi eura vrijednih usluga. EPA će tvrtkama Europske unije olakšati metode pružanja usluga za japansko tržište. Niz odredbi je uspostavljeno koje će dati pojedinačnim članicama Europske unije pravo na regulaciju usluga poput

poštanske i kurirske usluge, telekomunikacija, usluge međunarodnog pomorskog transporta, financijskih usluga i ostalo.

9. Poduzeća u državnom vlasništvu

Japanska poduzeća u državnom vlasništvu moraju podjednako tretirati poduzeća iz Europske unije po pitanju kupovine ili prodaje na komercijalnom tržištu.

10. Javna nabava

Tvrtke iz Europske unije mogu ravnopravno sudjelovati s Japanskim tvrtkama na natječajima nabave.

11. Ulaganje

EPA promovira ulaganja između Japana i Europske unije te pruža pravo svake strane na reguliranje ulaganja. Poglavlje ne obuhvaća zaštitu ulaganja, u vezi čega su u tijeku pregovori.

12. Prava intelektualnog vlasništva

EPA nadograđuje obveze koje su već preuzete od WTO-a. Odredbe utvrđuju zaštitu poslovnih tajni, legitimnost žigova, zaštita autorskih prava i patenta i tako dalje.

13. Zaštita podataka

Zaštita podataka je temeljno pravo Europske unije i samim time bitna tema u okviru globalizacije koju je potrebno redovito modernizirati novim zakonima. Europska unija i Japan su modernizirali i prilagodili pregovore oko olakšavanja prijenosa osobnih podataka u komercijalne svrhe, osiguravajući najvišu razinu zaštite podataka. 2018. godine japanska vlada je usvojila rješenje o „uzajamnoj adekvatnosti“, što će stvoriti najsigurnije svjetsko područje za prijenos podataka na temelju visoke razine zaštite.

14. Održivi razvoj

Održivi razvoj je jedna od dubinski raspravljenih stavki sporazuma o strateškom partnerstvu. Međutim u sporazumu o ekonomskom partnerstvu, održivi razvoj se odnosi na održivu trgovinu. Sporazum uključuje sve ključne elemente Europske unije u pristupu održivom razvoju. Japan i Europska unija se kroz EPA-u obvezuju na međunarodne sporazume o zaštiti okoliša, kao što su Pariški sporazum o

klimatskim promjenama i Okvirna konvencija ujedinenih naroda o promjeni klime (od sad u tekstu kao UNFCCC). Nadalje, obje strane se obvezuju ne mijenjati svoje zakone o radu i zaštiti okoliša kako bi jačali ekonomiju. Napominje se odgovornost upravljanja prirodnih resursa i promicanju odgovornih poslovnih praksi koje podržavaju održivi razvoj. Također, kroz stajalište Europske unije, kitolov je strogo zabranjena praksa te je iskazana predanost zaštiti kitova. Zakon o zabrani kitolova se osniva prema Washingtonskom sporazumu o zaštiti vrsta (od sad u tekstu kao CITES). Međutim EPA ne sadrži nikakve reference na kitolov kao što to čini CITES s Japanom. Poglavlje o održivom razvoju pruža dodatnu platformu za poticanje dijaloga o problemu ekološki svjesne trgovine. Sporazum uspostavlja nadzorne mehanizme kao što su neovisni skup stručnjaka o klimatskim promjenama.

15. Korporativno upravljanje

Poglavlje se temelji na načelima korporativnog upravljanja na temelju tzv. G20/OECD-a koji obvezuje na pridržavanje načela kao što su transparentnost i objektivnost u donošenju odluka.

16. Konkurentnost

Sporazum sadrži načela koja osiguravaju pravilna postupanja tržišne konkurencije.

17. Mehanizam za rješavanje sporova između država

Mehanizam koji osigurava da su stavke sporazuma u potpunosti ispoštovane kao i njihova prava. Također, pružen je transparentan mehanizam kroz neovisni skup panelista koji sprječava sporove i pregovaraju rješenja između Europske unije i Japana.

18. Zaštita od prijevare

Posljednji dio koji dokument Europske komisije (European Commission, 2018a) navodi je poglavlje protiv prijevara, gdje Europska unija ima opciju povući carinske povlastice u slučaju prijevare ili odbijanja suradnje. Poglavlje se odnosi na sprječavanje zloupotrebe povlastica slobodne trgovine.

Za vrijeme razrade dokumenta EPA-e, Europski parlament je davao podršku tijekom pregovora, međutim prema Silvi Pereiri (2019), europski je parlament je imao poprilično zahtjevne stavove. Europska unija koristi sporazume o trgovini kao alat za

implementiranje ostalih EU vrijednosti i načela na svoje partnere. Na primjer, poticanje održivog razvoja je jedna od sastavnih karakteristika modela suradnje Europske unije. Bitno je naglasiti da će u slučaju Japana i Europske unije, sporazumi koji omogućuju slobodnu trgovinu i očuvanje okoliša biti odvojeni u dva različita sporazuma. Europski parlament inzistira na tri glavna zahtijeva tijekom pregovora: prvo, transparentnost tijekom pregovora te uključenost civilnog društva, drugo, uvažavanje EU standarda i treće, ishod koji će ići u interes poduzećima i građanima (Silva Pereira, 2019, str. 22-23).

Sve navedene stavke su naglašene iz perspektive Europske unije kako bi se osiguralo da su svi zahtjevi ispunjeni unutar sporazuma. Uklanjanje prepreka je napravljeno kako bi se potaknulo gospodarstvo i ponudila učinkovita trgovina između obiju strana. Također, istodobno se inzistira na usmjeravanju vrijednosti Europske unije, kao što su zaštite prava radnika i zaštite okoliša. Kako navodi Izvješće o provedbi EU trgovinskih sporazuma (European commission, 2020, str 28.), svi prehrambeni standardi moraju zadovoljiti visoku razinu sigurnosti i kvalitete. Kako bi potaknuli prehrambenu industriju i educiralo o sigurnosti i kvaliteti proizvoda uvezenih iz Europske unije, osnovani su sajmovi i seminari na događaju *Foodex Japan* na kojima se potrošači i poduzetnici mogu informirati o mogućnostima koja nudi EPA-a. Također, Europska unija je otvorila tržište za mala i srednja poduzeća, kako bi izravno utjecala na interes društva.

S druge strane, postoje stavke koje su bile namijenjene biti dio EPA-e, ali nisu dio sporazuma, kao što su prekogranični protok podataka i zaštita ulaganja. Zbog rapidne promjene u zakonima o zaštiti osobnih i prekograničnog protoka podataka, Europska unija i Japan su procijenili da je potrebno još pregovora do konačnog dogovora te će se kasnije pripojiti u sadržaj EPA-e. (Silva Pereira, 2019, str. 18) U posljednjih nekoliko godina, na EU-Japan samitima, pregovori o zaštiti osobnih podataka postaju učestala tema.

3.2. Ekonomski uvjeti i ukidanje carine

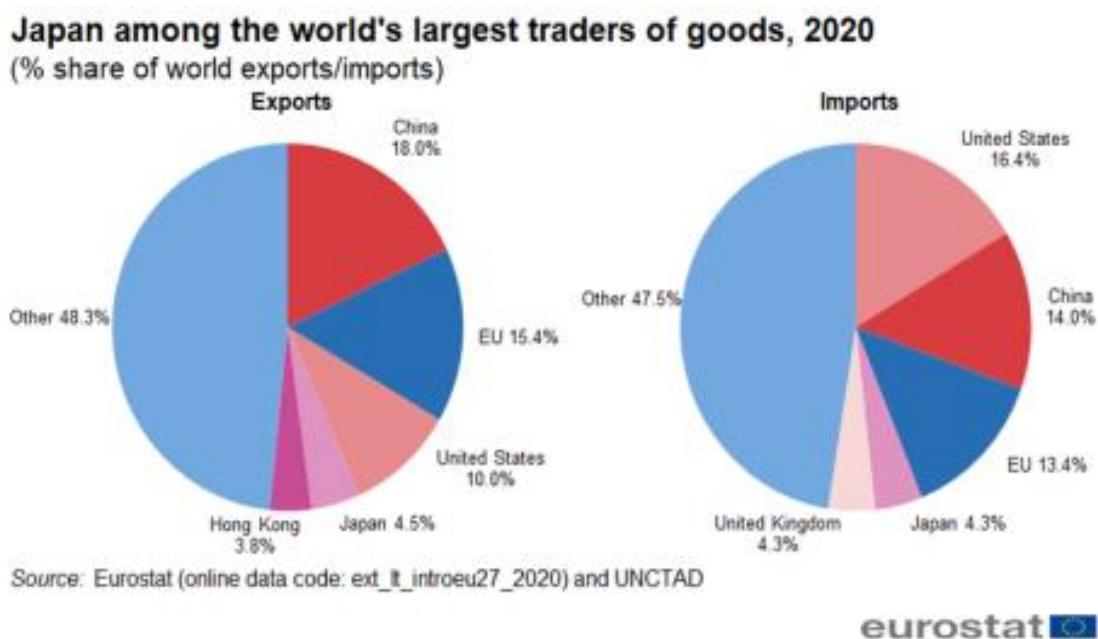
Spor u trgovini između Japana i Europske unije se smatra jednim od glavnih prepreka u razvitku odnosa još od prvih pokušaja sklapanja sporazuma o slobodnoj trgovini. Krajem 20. stoljeća, udio dijela Europske unije u japanskom izvozu obično je iznosio

oko 20%, a uvoz oko 15%, međutim do 2010. udio izvoza pada na 10%, dok paralelno uvoz pada na 10%. S druge strane, udio Japanskog uvoza u Europsku uniju bio je oko 12% krajem 20. stoljeća, a dvadeset godina nakon je pao na 3%. Slični uzorak se dešava i s izvozom japanskog dijela s 6% na 3% u istom periodnom razmaku. Uzeći u obzir loš razvoj trgovine kroz povijest između obiju strana, inicijativa za pokretanje sporazuma o ekonomskom partnerstvu se doista činila kao rješenje za obostrano poboljšanje ekonomije (Alvstam i Kettunen, 2019).

Europska unija i Japan smatraju se visoko razvijenim ekonomskim društvima, zajedno pokrivaju gotovo trećinu svjetskog bruto domaćeg proizvoda (Silva Pereira, 2019, str. 16). Na primjeru grafikona 1 preuzetom s Eurostata iz 2020., prikazano je svjetsko tržište i njegovi najveći sudionici.

Grafikon 1:

Japan i najveći svjetski trgovci dobrima, 2020.

Izvor: Eurostat Statistic Explained. Archive: Japan-EU – international trade in goods statistics, 2022.

Na lijevom grafikonu, Japanski dio svjetskog izvoza iznosi 4.5% (561 bilijuna eura) te je time četvrti najveći izvornik robe na svijetu. Europska unija zauzima drugo mjesto nakon Kine, s 15.4% svjetskog izvoza (1.933 bilijuna eura). U statistici se Europska unija smatra kao jedno savezništvo u svrhu usporedbe s drugim državama, međutim

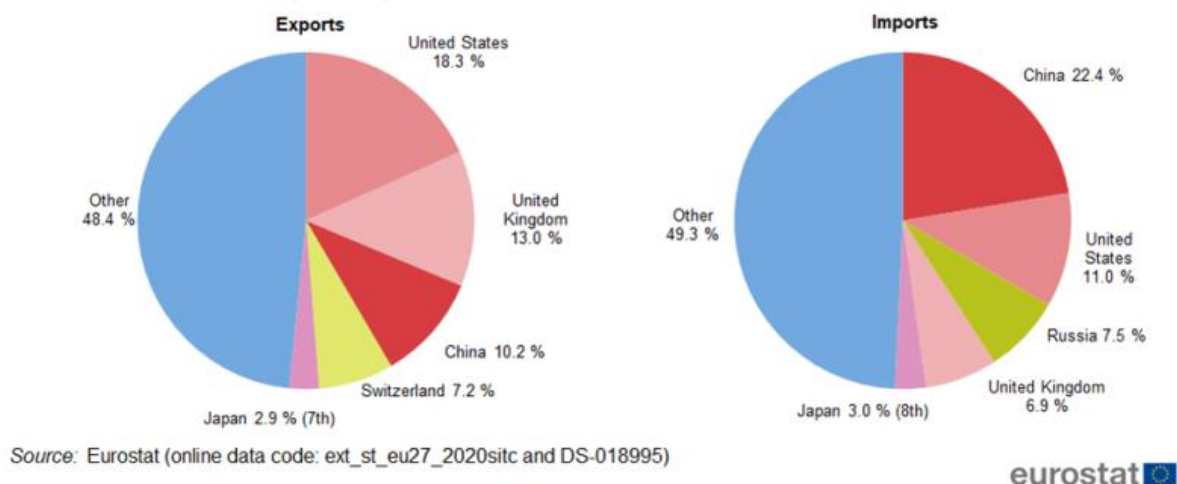
u slučaju uspoređivanja pojedinačnih članica Europe, rezultati bi bili drugačiji. S druge strane, desni graf prikazuje najveće svjetske uvoznike, s Europskom unijom na trećem mjestu s 13.4% sveukupnog uvoza (1.717 bilijuna eura), a Japan sa sličnim omjerom izvoza stoji na 4.3% (556 bilijuna eura).

Na grafikonu 2 su prikazani glavni trgovinski partneri po udjelu izvoza i uvoza od Europske unije u 2021. godini.

Grafikon 2:

Japan među glavnim partnerima EU za trgovinu robom, 2021.

Japan among the EU's main partners for trade in goods, 2021
(% share of extra-EU exports/imports)

Izvor: Eurostat Statistic Explained. *Archive: Japan-EU – international trade in goods statistics, 2022.*

Na lijevom grafikonu su prikazani najveći izvozni partneri Europske unije. Japan zauzima 5. mjesto, s 2.9% (62 bilijuna eura) sveukupnog izvoza. S desne strane je prikazan grafikon uvoza Europske unije, na kojem Japan zauzima 5. mjesto s 3.0% (62 bilijuna eura) sveukupnog izvoza. Ako usporedimo japanski udio na oba grafikona, može se zaključiti da Japan donosi uravnotežen omjer izvoza i uvoza iz Europske unije.

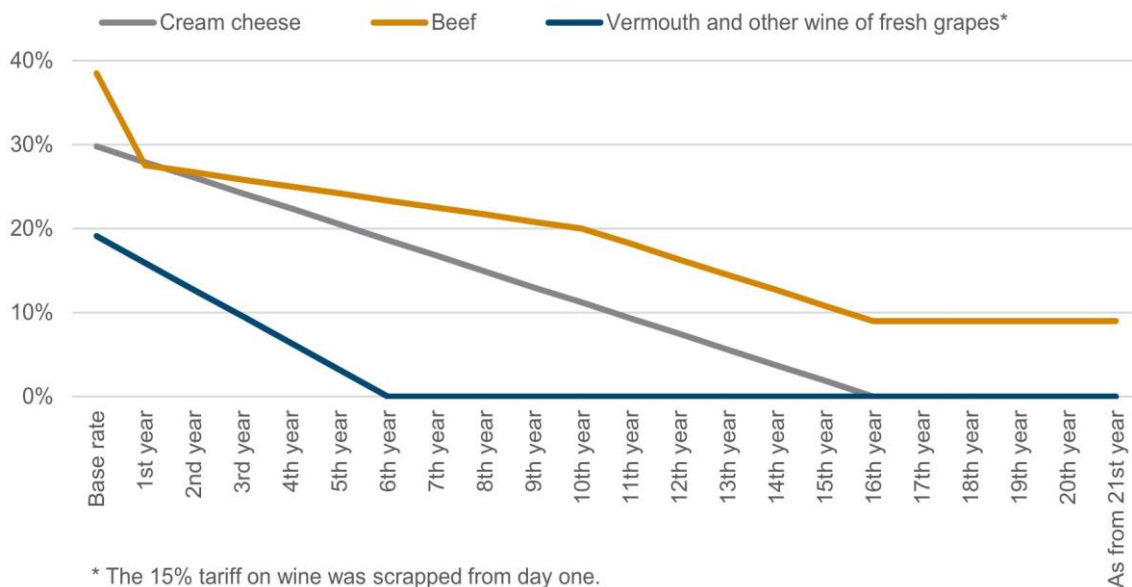
Srž EPA-e je osposobljavanje za iskorištavanje velikog potencijala u trgovini između ta dva gospodarstva. Primjerice, Europska unija ima pozitivan rast izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, dok Japan ima višak industrijske robe. Budući da je EPA uvela ukidanje carina, Japan će dopustiti oko 85% svih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda Europske unije. Neki primjeri njih su proizvodi poput crvenog mesa

(svinjetina i govedina), vina, tjestenine, sira i drugih mliječnih proizvoda. S druge strane, Japan može izvoziti industrijske proizvode poput automobila, elektronike i auto dijelova, što će ishoditi širim tržištem za izvoz robe (Silva Pereira, 2019). Zbog toga, mnoga tumačenja nazivaju EPA sporazumom "automobili za sir". Uklanjanje barijera se vidi kao put k poboljšanju BDP-a obje strane, prema procjeni sporazuma, Europska unija bi trebala do 2035. godine imati 33 milijarde eura BDP-a. Kvaliteta slobodnog, odnosno vrlo liberalnog tržišta je omogućena kroz smanjenje tarifnih mjera, pri čemu je Europska unija liberalizirala 99% svojih tarifnih linija i 100% uvoza, dok je Japan postigao 97% u tarifnim linijama i 99% u uvozu (European Commission, 2018b, str. 20).

Međutim, proces uklanjanja carinskih i necarinskih prepreka provodi se postupnim procesom tijekom razdoblja od 20 godina, drugim riječima od početka sporazuma 2018. do konačnog cilja 2035. stope smanjenja carina uvelike variraju ovisno o proizvodu, a svaki proizvod ima različitu stopu smanjenja koja je dogovorena u sastavu EPA-e. Prema Grübleru (2019), postupno smanjenje carine provodi se u osjetljivijim sektorima, kao što je poljoprivreda, a razlog za postupni pristup je navedeno kao rješenje koje bi proizvođačima dalo više vremena za prilagodbu liberalizaciji trgovine. Kao što je jasno na grafikonu 3., prikazan je primjer rasporeda tarifa postupnog smanjenja za krem sir, govedinu i vino, pri čemu svaki ima različitu stopu smanjenja tijekom godina od početka utjecaja sporazuma 2019. do krajnjeg cilja 2035. Kao što je objašnjeno ranije, Europska unija je veliki izvoznik prehrambenih proizvoda, stoga je bitno shvatiti da je dogovorena stopa smanjenja carine vjerojatno najefikasnija zato što se uzima u obzir krajnji cilj Europske unije kroz EPA-u, a to je liberalna trgovina, ali također i zadovoljstvo proizvođača na koje direktno utječe novo implementirana mjera.

Grafikon 3:

Primjer smanjivanja tarifnih stopa za tri prehrambena proizvoda.

Izvor: Grübler, J. From *On a 20-year journey towards a global gold-standard in trade*, 2019.

Kao što je prethodno navedeno, EPA je potpisan u srpnju 2018., ali je u potpunosti stupio na snagu 1. veljače 2019. Ako se uzmu u obzir prvi mjeseci provedbe EPA-e, najveće promjene prema liberalnoj trgovini počinju od prvog dana, nakon čega stoji razdoblje prilagodbe novoj regulativi tarifa. Štoviše, kao što je jasno u primjeru s grafikonom 3., govedina ima najveće smanjenje u prvoj godini primjene te je sličnom metodom maknuto 15% carine na vina od prvog mjeseca nakon čega slijede postepena smanjenja. Procjenjuje se tijekom sljedećih godina da će kroz sličan okvir smanjenja carina, uvoz i izvoz u skladu s tim rasti.

4. Sporazum o strateškom partnerstvu

Jedan od glavnih interesa Europske unije od početka globalizacije je uspostavljanje relevantnog međunarodnog položaja. Ovakvu pojavu možemo uočiti iz primjera odnosa između Japana i Europske unije, koji su u povijesti bili motivirani isključivo širenjem dosega trgovinske razmjene. Krajem 20. stoljeća postupno su se razvijali politički interesi što je rezultiralo u aktualnim sporazumom o strateškom partnerstvu. SPA pregovori su se vodili tijekom četiri godine i sadržavali su ukupno osamnaest rundi. Dana 1. veljače 2019. SPA je stupio na snagu, u isto vrijeme kad i EPA (Jańczak, 2021).

Sporazum o strateškom partnerstvu je politički sporazum koji u 51. članku sažeto obuhvaća suradnju u različitim područjima. Sadržaj SPA je vrlo opsežan jer pokriva političku, globalnu i drugu sektorsku suradnju. Neke od teme su promicanja mira i sigurnosti (borba protiv terorizma, međunarodni kazneni sud, konvencionalno oružje...), ekološka i pitanja o okolišu (energija, poljoprivreda, ribarstvo, pomorstvo ...) i razvojne politike (znanost, tehnologija, transport, socijalna pitanja...) (Nakanishi, 2019, str. 10). Nadalje, sporazum o strateškom partnerstvu služi za obostrano nošenje s regionalnim i globalnim izazovima. Kao što su: upravljanje u izvanrednim situacijama, kibernetički kriminalom, starenje populacije, klimatske promjene, borba protiv terorizma i ostalo. U svijetu u kojem se ubrzano razvijaju zakoni o digitalizaciji, bitno je uspostaviti okvir unutar kojeg se može nastaviti suradnja na novim područjima.

Bitno je naglasiti da je jedna od velikih razlika između dva sporazuma ta što je EPA isključivo sporazum Europske unije i Japana, dok SPA zahtijeva odluku Vijeća europske zajedno s ratifikacijom svih država članica Europske unije. Postoji više razloga zašto je SPA ratificiran zajedno s EPA-om. Glavni razlog je unaprijed određena metoda kojom Europska unija pristupa diplomaciji. Europska unija ima političku strategiju sklapanja tzv. strateških partnerstava zajedno s ekonomskim partnerstvima ili sporazumima o liberalnoj trgovini. Obično postoji veza između ekonomskih partnerstava i političkih vrijednosti uključenih strana. Nadalje, ako postoje slučajevi ozbiljnog kršenja ljudskih prava ili drugih elemenata SPA-a, ekonomski sporazumi mogu biti raskinuti ili suspendirani, kao što je slučaj sa sporazumom Europske unije i Kanade. Međutim, ne može se pronaći sličan uvjet u sporazumima između Europske

unije i Japana (Nakanishi, 2019, str. 14). Ovakva strateška partnerstva nisu rijetka pojava kada se govori o Europskoj uniji i drugim geografski udaljenim stranama. Dva slična sporazuma o strateškom partnerstvu zajedno s ekonomskim partnerskim partnerstvom su do sada ratificirani između Europske unije s Južnom Korejom i Kanadom, a trenutno se razvija slični sporazumi sa Singapurom.

Prema Frontiniju (2016), Europa i Japan našli su se u neugodnoj poziciji zbog sporog gospodarskog rasta, postindustrijske proizvodne pretvorbe i starenja društava. Kao što je spomenuto u prethodnom poglavlju, sličnosti u političkoj i geopolitičkoj situaciji, u pogledu snažnog susjedstva Kine i Rusije i ravnoteže snaga odigrale su veliku ulogu u inicijativi ovog sporazuma (Jańczak, 2021). U *Japan-EU Strategic Partnership Agreement SPA* (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2018, odjeljak Purpose) kao svrha je navedeno:

„Sporazum će služiti kao pravni temelj za promicanje suradnje u pitanjima od zajedničkog interesa u širokom rasponu područja između Japana i Europske unije kao i njezinih država članica koje dijele vrijednosti i načela demokracije, vladavine prava, ljudskih prava i temeljnih sloboda te za jačanje dugoročnog strateškog partnerstva među njima”.

Postoje problemi unutar određenih točaka SPA. Postojali su pritisci Europske unije u vezi japanskog ukidanja smrtne kazne (Jańczak, 2021, str. 68). Naime, u članku 2. dokumenta *Consolidated Version of the Treaty on European Union* (2012, str. 17) ljudsko dostojanstvo jedna je od temeljnih vrijednosti Europske unije. Međutim, na koncu ovo nije rezultiralo spominjanjem smrtne kazne u SPA-u. Također, osjetljiva tema kitolova između Japana i Europske unije je također prouzrokovala spor tijekom pregovora, ali na kraju nisu donesena konkretna rješenja. Više informacija o navedenim sporovima bit će navedeno u sljedećim poglavljima.

5. Klimatske promjene i pitanja okoliša u sporazumu o strateškom partnerstvu i sporazumu o ekonomskom partnerstvu

Klimatske promjene postaju tema od velike važnosti za Europsku uniju u 21. stoljeću. U tolikoj mjeri da je sadašnja predsjednica Europske komisije Ursula von der Leyen u svojim političkim smjernicama „A Union that strives for more: my agenda for Europe” (von der Leyen, 2019) izjavila da je borba protiv klimatskih promjena sada izričit cilj Europske Unije. Točnije, da će se zalagati za Europski zeleni plan, koji je skup inicijativa kojima je cilj da Europa bude prvi klimatski neutralni kontinent do 2050. godine, ta da će se ta težnja odraziti tijekom njezina predsjedništva.

Europska unija i Japan su razgovarali o klimatskim promjenama i zaštiti okoliša i u sklopu pregovora za EPA-u i za SPA kada su potpisani 17. srpnja 2018. Prema stavu Europske unije, klimatske su promjene jedan od vrlo bitnih globalnih problema. Kroz diplomatske sporazume Europska unija provodi svoje vrijednosti kao što su zelena politika te potiče svoje diplomatske partnere na sudjelovanje u ostalim multilateralnim sporazumima kao što su UNFCCC i Pariški sporazum. Na početku pregovora Japan je planirao sklopiti samo EPA po uzoru na slične sporazume između Europske unije i Južne Koreje. Međutim, Europska unija je predložila dva sporazuma te je u dogovoru s Japanom ekonomska suradnja odvojena od političke. Prema Nakanishiju (2020), postoji vidljiva razlika u pristupu i razini interesa za klimatske promjene između Japana i Europske unije. Unatoč tome, kroz sadržaje EPA i SPA, obje strane su se obvezale podjednako surađivati i ispunjavati svoje dužnosti u skladu s dogovorenim stavkama. U sljedećem poglavlju bit će razrađen pristup klimatskim promjenama u EPA i SPA te njihova usporedba.

5.1. Klimatske promjene i okolišna pitanja u sporazumu o ekonomskom partnerstvu

Kao što je prethodno navedeno, EPA je sporazum o slobodnoj trgovini, ali također sadrži zasebno poglavlje o trgovini u održivom razvoju. Radi se o poglavlju 16. o trgovini i održivom razvoju, a prema Nakanishiju (2019, str. 5) sastoji se od 19 članaka

(Članak 16.1.-16.19). Pojam održivog razvoja shvaća se kroz tri sastavnice: gospodarski razvoj, društveni razvoj i zaštita okoliša. U poglavlju Trgovina i održivi razvoj, u članku Kontekst i ciljevi (16.1.), se navodi da stranke priznaju važnost promicanja međunarodne trgovine koja je u skladu s održivim razvojem (Sporazum o gospodarskom partnerstvu između Europske unije i Japana, 2018, str. 134). Japan i Europska unija višestruko ističu važnost postizanja recipročne potpore između slobodne trgovine i zaštite okoliša.

EPA je prvi sporazum Europske unije o slobodnoj trgovini koji se referira na Pariški sporazum. Specifično unutar EPA-e, u članku Multilateralni sporazumi u području okoliša 16.4. stranke potvrđuju da će djelotvorno provoditi UNFCCC-a i Pariškog sporazum i poduzimati mjere protiv klimatskih promjena kako bi se postigao njihov krajnji cilj. Također će surađivati kako bi promicale pozitivan doprinos trgovine u prelasku na niske emisije stakleničkih plinova (Sporazum o gospodarskom partnerstvu između Europske unije i Japana, 2018, str. 135).

U istom članku se ističe da obje strane moraju priznati vrijednost multilateralnih ekoloških sporazuma kao alata za upravljanje okolišem i rješavanje globalnih ili regionalnih ekoloških problema. Nadalje, u istom članku se spominje važnost razmjene informacija u vezi vlastitog napretka po pitanju multilateralnih sporazuma o očuvanju okoliša. Obje strane se obvezuju razmjenjivati informacije u vezi trgovine u području okoliša na sastancima Odbora za trgovinu i održivi razvoj, ali i u sklopu drugih foruma. Također, obje strane imaju slobodu donositi ili provoditi mjere u sklopu drugih multilateralnih sporazuma za očuvanje okoliša, ali u slučaju izmjena stajališta bitno je da takve izmjene ne utječu na drugu stranku s diskriminacijom ili na ograničavanje trgovine. Prelazak trgovine na niske emisije stakleničkih plinova i provedba multilateralnih ekoloških sporazuma je težak zadatak. Stoga, kao rješenje se nudi poticanje pridruživanju konvencijama kao što su Pariški sporazum i UNFCCC (Sporazum o gospodarskom partnerstvu između Europske unije i Japana, 2018, str. 135).

EPA sadrži i druge mjere za trgovinu unutar okvira održivog razvoja. Jedan od njih članak 16.6. bavi se važnošću biološke raznolikosti. Obje strane potiču korištenje proizvoda koji su dobiveni iz prirodnih resurasa te su u skladu s očuvanjem okoliša i zaštitom bioraznolikosti. Provode se mjere za praćenje aktivnosti u svrhu suzbijanja

nezakonite trgovine ugroženim životinjama i biljkama kroz multilateralne sporazume. Konkretnije, članak se odnosi na dva multilateralna sporazuma: Konvenciju o biološkoj raznolikosti iz Rio de Janeira 1992. godine i na Konvenciju o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka (dalje u tekstu kao CITES) iz Washingtona 1973. godine (Sporazum o gospodarskom partnerstvu između Europske unije i Japana, 2018, str. 136). Međutim, Japan je donio nekoliko legislativa kako bi ispunio svoje dužnosti unutar CITES-a, no prema izjavi nevladine organizacija „Traffic Japan“, japanska provedba CITES-a nije bila primjerena zbog problema s lovom na ugroženu životinjsku vrstu, kitove. EPA pak ne sadrži nikakve reference na kitolov kao što to čini CITES (Nakanishi, 2020, str. 14). Bitno je razumjeti da tema kitolova sadrži mogućnost za sukob te naizgled otežavala rješavanje ovog problema tijekom pregovora za EPA-u. Zbog toga što su pregovori o kitolovu mogli zakomplicirati odnose s Japanom, Europska unija je nastojala isključiti ovu osjetljivu temu unatoč činjenici da je članica Međunarodne komisije za kitolov (*International Whaling Commission*, skraćeno IWC) (Frenkel i Walter, 2017).

Članak 16.7. se bavi održivim gospodarenjem šuma, trgovinom dvom i proizvodima od drva. Europska unija i Japan su dužni poticati korištenje zakonito posječenog drva i razmjenu informacija i iskustava s nezakonitom trgovinom drva. Međutim, nisu navedeni nikakvi multilateralni sporazumi (Sporazum o gospodarskom partnerstvu između Europske unije i Japana, 2018, str. 137).

Članak 16.8. bavi se trgovinom i održivom uporabom ribolovnih resursa te održivom akvakulturom. Obje strane su dužne poticati očuvanje i održivu uporabu ribolovnih resursa. Zatim, aktivno suzbijati nezakoniti, neprijavljeni i neregulirani ribolov te uvesti mjere kontrole i praćenja provedbe navedenih mjera. Europska unija i Japan obvezni su pridržavati se više međunarodnih sporazuma, kao što su; Konvencija Ujedinjenih naroda o pravu mora, Sporazum o promicanju usklađenosti ribolovnih plovila na otvorenom moru s međunarodnim mjerama za očuvanje i upravljanje te Sporazum o primjeni o odredbi Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora. Navedeni sporazumi, a i niz drugih uključeni su u sadržaj EPA-e (Sporazum o gospodarskom partnerstvu između Europske unije i Japana, str. 137, 2018).

5.2. Klimatske promjene i okolišna pitanja u sporazumu o strateškom partnerstvu

SPA se poprilično razlikuje od EPA-e po sastavu, pa samim time i pristupu problemima klimatskih promjena. SPA odražava temeljne vrijednosti Europske unije, te kao takav sporazum sadrži veliku količinu materijala posvećenog klimatskim promjenama, predstavljajući tu temu kao glavni globalni izazov kojemu se Europska unija i Japan moraju posvetiti. Na stranici EU debates (2021, 0:11), Ursula von der Leyen drži važan govor o ratifikaciji SPA-a na samitu EU-Japan.

„Japan je istomišljenik s Europskom unijom i dobro smo napredovali u našem partnerstvu... Doista, prva stavka na našem zajedničkom planu bila je borba protiv klimatskih promjena. Japan je jedna od prvih zemalja koja se obvezala na klimatsku neutralnost 2050. godine, od prošle jeseni. Oni su, poput Europske unije, vrlo predani dugoročnim ciljevima.”

SPA je sveobuhvatan i sažet sporazum. Sadrži 51 članak koji se protežu na samo 19 stranica, od kojih se članci od 23. do 29. dotiču pitanja klimatskih promjena i zaštite okoliša.

Članak 23.1. pod naslovom “Okoliš” propisuje sljedeće: „1. Stranke jačaju razmjenu mišljenja, informacija i najboljih praksi o politikama i propisima u pogledu okoliša te jačaju suradnju u područjima kao što su: (a) učinkovito korištenje resursa; (b) biološka raznolikost; (c) održiva potrošnja i proizvodnja; (d) tehnologije, roba i usluge kojima se podupire zaštita okoliša; (e) očuvanje šuma i održivo gospodarenje šumama uključujući, prema potrebi, nezakonitu sječu; i (f) druga područja o kojima se odlučuje u okviru odgovarajućeg političkog dijaloga. 23. 2. Stranke nastoje poboljšati suradnju u okviru odgovarajućih međunarodnih sporazuma i instrumenata, kako se primjenjuju na stranke, te u međunarodnim forumima.“ (Sporazum o strateškom partnerstvu između Europske unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Japana, s druge strane, 2018, str. 10-11). Nakanishi (2020, str. 17) u vezi članka 23. tvrdi da je ton i izbor riječi unutar SPA bitan za razumijevanje ovog pravnog dokumenta. Riječi poput „Stranke jačaju suradnju...” impliciraju određenu razinu dužnosti, dok s druge strane „Stranke nastoje poboljšati suradnju...” ima blaži ton i samim time drugačiju implikaciju.

Istaknuti je cilj suzbijanja globalnog zatopljenja u članku 24. pod naslovom „Klimatske promjene“, gdje je navedena potreba za hitnim smanjenjem globalnih emisija stakleničkih plinova kako bi se podizanje prosječne razine globalne temperature zadržalo na razini ispod 2 °C, također obje strane se obvezuju implementirati ostale međunarodne mjere za suzbijanje globalnog zatopljenja. Slično kao u EPA-i navedena je suradnja u skladu s UNFCCC-om i Pariškim sporazumom (Sporazum o strateškom partnerstvu između Europske unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Japana, s druge strane, 2018).

Članak 25. navodi izazov klimatskih promjena u kontekstu urbane politike. Članak 26. obavezuje stranke na poboljšanju suradnju u međunarodnim organizacijama i forumima o energetici. Ističe se energetska sigurnost te ulaganja u tržište energetike. Članak 27. navodi politiku održive poljoprivrede, sigurnosti opskrbe hranom, razvoj ruralnih područja, ekološke proizvodnje, održivo gospodarenje šumama i ostalo. Članak 28. nalaže suradnju na razini ribarske politike u skladu s pristupima predostrožnosti i ekosustava. Naveden je cilj dugoročnog očuvanja ribljih resursa i održivog iskorištavanja na temelju najboljih dostupnih znanstvenih informacija. Slično kao u EPA-i obje strane promiču suzbijanje nezakonitog ribolova. Nadalje, članak 29. o pomorstvu, navodi u točki „(b) dugoročnog očuvanja, održivog gospodarenja i boljeg poznavanja ekosustava i neživih resursa u morima i oceanima u skladu s primjenjivim međunarodnim pravom.“ (Sporazum o strateškom partnerstvu između Europske unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Japana, s druge strane, 2018, str. 12).

Važno je napomenuti da je sukladno članku 42., formirano zajedničko povjerenstvo koje se sastoji od predstavnika obje strane. Zajednički odbor dužan je osigurati ispravno funkcioniranje i učinkovitu provedbu SPA-a (Nakanishi, 2019). Zbog toga SPA preuzima zakonsku odgovornost za potpunu integraciju ovih pisanih sporazuma u konkretne rezultate. Također, osigurava učinkovito funkcioniranje i pravednu provedbu SPA-a. Ako dođe do sporova oko primjene ili provedbe SPA-a, obje strane mogu zatražiti da se spor uputi Zajedničkom odboru na pronalazak rješenja (Sporazum o strateškom partnerstvu između Europske unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Japana, s druge strane, 2018).

5.3. Usporedba pitanja klimatskih promjena u sporazumu o strateškom partnerstvu i sporazumu o ekonomskom partnerstvu

U sadržaju SPA i EPA, oba sporazuma predviđaju borbu protiv klimatskih promjena i očekuju svijest o problemima okoliša. Međutim, metode njihove provedbe i njihovi ciljevi uvelike se razlikuju između ova dva sporazuma. Razumljivo, EPA je ekonomski sporazum, stoga ima za cilj povećati kvalitetu trgovine dok istodobno doprinosi održivom razvoju. EPA ne sadrži posebno poglavlje o klimatskim promjenama, dok u SPA postoje posebni članci za klimatske promjene i energiju. SPA se bavi problemom s namjerom rješavanja globalnih problema i bavi se temama klimatskih promjena na pravnoj, a ne ekonomskoj osnovi.

Uz razlike u pristupu problema klimatskih promjena, SPA se razlikuje od EPA, ne samo po svojem sadržaju, već i po vrsti dokumenta. EPA je isključivo sporazum Europske unije, što znači da je sklopljen neovisno od svih 27 država članica Europske unije. Međutim, SPA koji se više bavi humanitarnim temama je mješoviti sporazum koji je zahtijevao ratifikaciju zemalja članica Europske unije zajedno s Vijećem Europe (Nakanishi, 2020). Nadalje, postoje velike razlike u sadržaju i važnosti ova dva sporazuma. SPA sadrži samo 51 članaka te sadrži opsežne, ali sažete teme kao što su sigurnost oružja za masovno uništenje, terorizam, okoliš i energija, kibernetički prostor i svemir, informacijsko društvo, kultura i obrazovanje (Sporazum o strateškom partnerstvu između Europske unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Japana, s druge strane, 2018). S druge strane EPA se sastoji od 23 poglavlja, a sadržaj joj je o carinama, intelektualnom vlasništvu, održivom razvoju, propisima u trgovini i ostalo.

Europska unija i Japan pokazuju svoju odlučnost u borbi protiv klimatskih promjena, a to je jedna od ključnih komponenti njihovih sporazuma. Također, činjenica da su obje strane uključene u multilateralne sporazume dokazuje da Europska unija i Japan dijele slične ideje o održivom razvoju i zaštiti okoliša, što je bitan temelj u dugoročnom održavanju bilateralnih odnosa. Europska unija i Japan dužni su surađivati na drugim međunarodnim forumima, zbog čega se spominje Pariški sporazum i UNFCCC više puta i navodi se izričito propisivanje. Kao što se vidi u primjerima preuzetim iz sporazuma, SPA i EPA zahtijevaju od stranaka da reguliraju međusobnu implementaciju dogovorenih stavki te da budu usklađene na međunarodnoj razini.

6. Glavni utjecaji iz drugih međunarodnih odnosa Japana na njegov odnos s Europskom unijom

Promjena u međunarodnom ekonomskom poretku je negativno utjecala na relativno novu vanjsku politiku Japana. U pokušaju prilagodbe na izazove globalizacije, Japan je implementirao dvije metode: postepeno podizanje političke proaktivnosti na regionalnoj i globalnoj razini te unutar toga, usmjerivanje političkih ciljeva na ekonomske odnose. Nadalje, od 21. stoljeća Japan postaje aktivan na međunarodnoj razini s idejama promicanja pacifizma, demokracije, vladavine prava i multilateralnih odnosa. U prilog tome, Japan surađuje s NATO-om, ASEAN-om i drugim savezima (Jańczak, 2021, str. 64-65) .

Vanjska i sigurnosna politika Abea Shinzōa (安倍晋三) je imala značajan utjecaj usmjerujući Japan na regionalna i globalna partnerstva. Prema Jańczaku (2021), nova strategija uspostavljanja sigurnosti i mira na Indo-pacifiku se sastavljala od kombinacije defenzivnog realizma i liberalizma. Zahvaljujući time, japanska vlada s Abeom Shinzōm na čelu pokreće takozvanu *Abenomics* (stopljenica od riječi Abe i *economics*) inicijativu izgradnje novog azijskog poretka koji se temelji na vrijednostima demokracije i vladavine prava te ulaganje u gospodarski razvoj drugih regija u jugoistočnoj Aziji, što donosi obostranu korist ekonomskog razvoja Japanu. Politička strategija Japana se može objasniti kao „proaktivni pacifizam“ koji ima ugled meke moći² u međunarodnoj politici. Unatoč rastućim tenzijama između država istočne Azije, kao što su Sjeverna Koreja i Kina. Japan sebe proglašava nacijom kojoj je cilj uspostaviti mir kroz ekonomske sporazume.

Razumijevanje japansko-europskih odnosa nije moguće bez uzimanja u obzir važnih uloga ostalih svjetskih sila. SAD i Kina utječu na međunarodne odnose sa svojom ekonomskom, vojnom i geopolitičkom moći. Prema Kusuneu (2016, str. 104), Japan ne može biti samostalan pod trenutnim globalnim okolnostima. Kako bi postigao više ciljeve, potrebno je raditi na suradnji s drugim globalnim partnerima. Europska unija se čini idealnim partnerom za suradnju zato što dijeli slična politička stajališta, ima

² Meka moć ili meka sila (eng. *soft power*) je koncept u politici gdje jedna strana utječe na ponašanje ili interese drugih političkih tijela kroz suradnju, umjesto kroz vojna ili ekonomska sredstva.

naprednu tehnologiju, financijske i ljudske resurse. Nadalje, glavni element koji odvaja Europsku uniju kao poželjnog diplomatskog partnera od Kine, Rusije i SAD-a je činjenica da obje strane primjenjuju meku moć na svoju vanjsku politiku. Kao što je spomenuto ranije, Europska unija i Japan dijele temeljne vrijednosti, kao što su vladavina prava, demokracija i ljudska prava. One predstavljaju bitan preduvjet za sklapanje i održavanje bilo kakvih međunarodnih odnosa. Unatoč činjenici da u teoriji, Europska unija smatra Japan sličnim partnerom, postoje anomalije u unutrašnjoj politici ova dva partnera. Jedna od temeljnih vrijednosti Europske unije su ljudska prava, što uključuje pravo na život i pravo na sudski postupak. Međutim, u Japanskom pravnom sustavu, legalno je osuditi smrtnu kaznu u određenim slučajevima. Kako objašnjava Kubo (2020, str. 9), spor u mišljenju se ne odražava u potpunosti tijekom predsjedništva Abea Shinzōa, koji je tvrdio da su Japan i Europska unija na istoj strani po pitanju ljudskih prava. Kada se smrtna kazna izvrši u Japanu, Europska unija objavi javnu kritiku japanskoj vladi. Unatoč tome, ovakav spor nije utjecao na proceduru potpisivanja sporazuma o strateškom i ekonomskom partnerstvu. Zanimljivo, odnosi između Europske unije i Turske imaju sličan problem s različitim mišljenjem o smrtnoj kazni te se smatra jednim od velikih prepreka u sklapanju odnosa i dovođenje Turske u zonu Europske unije.

6.1. Japan i Sjedinjene Američke Države

U zadnjih 5 godina, utjecaj antiglobalizacije počinje biti sve snažniji fenomen. Kao što je objašnjeno ranije, Sjedinjene Američke Države su se povukle iz TPP-a i Pariškog sporazuma za vrijeme protekcionističke politike u predsjedništvu Donalda Trumpa. Prema SAD-u, utjecaj digitalne tehnologije stvara novi val problema nacionalne nesigurnosti. Specifično, uplitanje kineske vlade se smatra velikom prijetnjom. U svrhu suzbijanja protoka visokotehnološke robe iz Kine, uveli su se protekcionistički zakoni o uvozu kineskih proizvoda i izgradnji 5G mreža. Drugim riječima, tehnološka hegemonija se poistovjećuje s vojnom i sigurnosnom (Nagai, 2020). Odluke Washingtona direktno utječu na Japan zato što se od poslijeratnog razdoblja japanska vanjska politika temeljila na Ujedinjenim narodima, a za sigurnost je većinski ovisila o savezništvu sa SAD-om. Globalna politika Donalda Trumpa ima značajni utjecaj na

sigurnosna pitanja Japana, zbog čega postoje tvrdnje da se japanska vlada postepeno udaljava od američkog utjecaja, gradeći svoju proaktivnu vanjsku politiku (Jańczak, 2021, str. 64). Nadalje, prema Alvstamu i Kettunen (2019), SAD je vidljivo promijenio političku taktiku, davanjem prednosti bilateralnim sporazumima u odnosu na multilateralne sporazume. Zbog ekonomskog sukoba s Kinom, SAD tretira svoje tradicionalne saveznike kao konkurente. Zahvaljujući američkoj jednostranoj politici, Japan i Europska unija dobivaju priliku za bolju suradnju.

6.2. Japan i Ujedinjeno Kraljevstvo

Usporedno sa SAD-om, Ujedinjeno Kraljevstvo je 2020. provelo proces izlaska iz Europske unije zvano Brexit (stopljenica Britain i *exit*). Ujedinjeno Kraljevstvo je provelo referendum u svrhu štíćenja nacionalnog suvereniteta i samostalnim odlučivanjem o vlastitim poslovima. Izlaskom odriču se ekonomske koristi koje donose povlastice Europske unije, ali i ekonomske globalizacije (Nagai, 2020, str. 3-4). Posljedice Brexita su posebice mijenjale pregovore oko EPA-e zato što je Ujedinjeno Kraljevstvo veliko tržište za Japansku robu. Također, mnogo japanskih tvrtki ima svoje sjedište u Velikoj Britaniji, što je izazvalo veliki šok za japansko tržište. Prije implementacije EPA-e, dokument Europskog parlamenta (Chowdhry, 2018, str. 32-33.) navodi se sljedeće:

„Od 2012. do 2016. Ujedinjeno Kraljevstvo je bilo drugi najveći trgovinski partner Japana unutar Europske unije, nakon Njemačke, u smislu ukupne vrijednosti robe i usluga kojima trguje. Nadalje, japanski dio ulaganja u Ujedinjeno Kraljevstvo dosegnuo je 56,7 milijardi eura u 2016. s najznačajnijim ulaganjima u financijskom sektoru, transportnoj opremi i profesionalnim uslugama... Scenarij Brexit poboljšava rezultate dobrobiti iz EPA-e za Njemačku jer se očekuje da će zamijeniti Ujedinjeno Kraljevstvo kao izvozno središte unutar jedinstvenog tržišta Europske unije. Međutim, zemlje članice Europske unije koje izvoze u Japan preko Ujedinjenog Kraljevstva mogle bi iskusiti pad dobiti. Brexit ima veći utjecaj na Japan jer smanjuje ekonomsku korist od EPA-e za 14 % (1 milijarda eura) odnosno 20 % u 2017. i 2018. Rezultat toga je manje tržište za japanske tvrtke nakon Brexita.“

Utjecaj Brexita je igrao veliku ulogu u razvoju odnosa Europske unije, ali i Japana u sklopu ekonomskog partnerstva. Kubo (2020) tvrdi da su Japan i Ujedinjeno Kraljevstvo slični po tome što se oboje ne smatraju dijelom kontinenta kojem geografski pripadaju. Prema Britancima, Ujedinjeno Kraljevstvo se gleda kao odvojena sila od Europe. Slični svjetonazor se može primijetiti u slučaju Japana. Na primjer, Japansko ministarstvo financija koje je objavilo stavku o uvozno-izvoznim statistikama gdje se Aziju stavlja odvojeno od Japana. Iako Japan želi sklopiti odvojeni ekonomski sporazum s Ujedinjenim Kraljevstvom, uvjeti za ostvarenje su dosta otežani. Problemi razlike u zakonu o radu, na primjera u Ujedinjenom Kraljevstvu uvjete rada određuje poslodavac i nije reguliran sustavom, dok je u Europskoj uniji obrnuto istina. Isti pravni okvir EPA-e se ne može koristiti za japansko-britanski sporazum. Posljedica toga je da bi se novi ciklus pregovora morao pokrenuti u slučaju sklapanja ekonomskog sporazuma.

Prema objašnjenju Kusunea (2016, str. 103), Europska unija je bila bitna politička sila, ali gubitak Velike Britanije kao članice je uveliko oslabio njenu političku moć. Brexit je išao u korist Rusiji, kao i Kini, zato što je pomogao izbaciti Europu iz utrke za svjetskom moći. Japan kao partner Europske unije je direktno osjetio posljedice izlaska Velike Britanije, naročito na ekonomskoj razini. Drugim riječima, što je loše za Europsku uniju je recipročno loše i za Japan.

6.3. Japan i Narodna Republika Kina

Odnosi između Japana i Kine diktiraju intervencije političara koji se opetovano vraćaju na komplicirane povijesne događaje. Nemogućnost razvijanja boljih odnosa zbog povijesnih sporova jedna je od glavnih prepreka u sino-japanskim odnosima. Kako uspoređuje Beeson (2008), iz povijesne perspektive Francuska i Njemačka su u Europi znane kao dugoročni neprijatelji, međutim nakon Drugog svjetskog rata obje strane uspijevaju prevladati svoje razlike te uspješno postaju dio institucionaliziranog tijela Europske zajednice te kasnije Europske unije. S druge strane, u istočnoj Aziji, između Japana i Kine još uvijek nema konsenzusa te je usporena suradnja s raznim institucionalnim tijelima koja imaju potencijal donijeti suradnju (kao što je ASEAN).

Sporazum sličan američkom TPP-u također postoji na azijsko-pacifičkoj regiji. *Regional Comprehensive Economic Partnerships* (od sad u tekstu kao RCEP) je sveobuhvatni sporazum o gospodarskoj suradnji između deset zemalja ASEAN-a te Kine, Indije, Australije, Novog Zelanda, Južne Koreje i Japana. Međutim, japanska indiferentnost prema RCEP-u se pripisuje problemom odnosa između Kine i Japana. Iako se Kina zalaže za sudjelovanje u RCEPU od 2005. godine, Japan ima stav da bi potpisivanje RCEP-a prije TPP-a moglo narušiti japansko-američki odnos. Ovaj međunarodni spor je samo jedan od primjera gdje Japan stavlja odnose s SAD-om ispred sino-japanskih odnosa (Kusune, 2016, str. 101).

7. Zaključak

Utjecaj globalizacije je jedan od najvećih pokretača suradnje u suvremenom svijetu. Naravno, Japan i Europska unija nisu izuzetak od takvog fenomena. Kroz razne političke i ekonomske izazove 20. i 21. stoljeća, obje strane uspijevaju uz pomoć dijaloga pronaći zajednička stajališta te na temelju njih graditi savezništvo. Kako bi osigurale vlastitu sigurnost i ostale relevantne u novom svjetskom poretku, morale su napraviti velike prilagodbe. Velike ekonomske sile, poput Kine, Rusije i SAD-a utjecale su na razvitak odnosa Japana i Europe. Dinamika odnosa obje strane i dalje ovisi o većim geopolitičkim problemima, stoga je bitno nastaviti graditi snažniji institucionalni okvir savezništva kako bi se u budućnosti osigurala politička sigurnost i ekonomski prosperitet.

Europska unija i Japan imaju dugu i složenu povijest bilateralnih odnosa. Period prije 1990. godine bio je poprilično neproduktivan, obilježen problemom obostranog zanemarivanja. Japan je bio pod utjecajem Washingtona te je zahvaljujući tome imao priliku posvetiti se poslijeratnoj obnovi, čime je dosegao jak ekonomski rast. S druge strane, tadašnja Europska zajednica je tek uspostavljala zajedničko tržište u zapadnoj Europi te se nosila s prijetnjama hladnog rata. Pokušaji sklapanja sporazuma su bili ograničeni zbog usredotočenosti na ekonomsku dobrobit, točnije, uspostavljenje slobodnog tržišta, a to nije bilo izvedivo zbog velike razlike u ekonomijama, velike geografske udaljenosti i zbog zanemarivanja političkih sporova. Drugim riječima, uvjeti za suradnju su bili veoma otežani. Od Deklaracije u Haagu 1991. godine vidljiva je razlika u pristupu međusobnom partnerstvu. Zahvaljujući deklaraciji uspostavljen je pravni okvir i suradnja u političkoj sferi te se održavaju godišnji samiti, obilježavajući novi period odnosa. Osim toga, Deklaracija u Haagu je bila ključni element za otključavanje potencijala euro-japanskih odnosa i zbog toga što je omogućavala lakše sklapanje budućih sporazuma. U narednom periodu, strane uviđanjem svojih sličnosti uspijevaju dublje razviti bilateralne odnose.

21. stoljeće obilježeno je s dva bitna sporazuma koji će u narednim godinama služiti kao alat za suradnju u raznim političkim, društvenim i ekonomskim pitanjima. Prvo, sveobuhvatni sporazum o ekonomskom partnerstvu je nova generacija sporazuma o slobodnoj trgovini. Cilj sporazuma je ukinuti sve trgovinske prepreke u svrhu razvijanja

ekonomske dobrobiti. Osim kvaliteta koje EPA nudi kao FTA, ona također osigurava bolje sustave trgovine, kao što su: geografski indikatori, prava radnika, prava intelektualnog vlasništva, zaštite podataka, pravilno postupanje konkurencije i ostalo. Nadalje, EPA osniva mehanizam kojim se osigurava pravilno postupanje obiju strana te obavezuje na razmjenu informacija i podataka u svrhu uzajamne potpore. Drugi sporazum, onaj o strateškom partnerstvu smatra se dopunom sporazumu o ekonomskom partnerstvu. SPA je znatno sažetiji sporazum, ali pokriva širok spektar tema od promicanja mira i sigurnosti, zaštite okoliša do unaprijeđenja razvojne politike. SPA služi kao alat preko kojeg se može u budućnosti nadograđivati politička suradnja te je zbog toga podjednako važan sporazum. U svojoj srži, SPA se može interpretirati kao strategija Europske unije da sporazumno zaštiti svoje vrijednosti. Međutim postoje određene točke u kojima nije došlo do konsenzusa, kao što je pitanje o smrtnoj kazni i lov na ugroženu životinjsku vrstu, kitove.

Dio rada analizira razliku između SPA i EPA na primjeru njihovog pristupa klimatskim promjenama i zaštiti okoliša, EPA je u svojoj srži sporazum o slobodnoj trgovini, stoga se bavi zaštitom okoliša iz perspektive održive trgovine. S druge strane, SPA se temelji na pravnoj osnovi i obavezuje Japan i Europsku uniju na konkretan cilj smanjenja emisija stakleničkih plinova. Pronađene su sličnosti između oba sporazuma, poput poticanja suradnje na međunarodnim forumima UNFCCC-a i Pariškog sporazuma.

Mislim da suradnja kroz suvremene sporazume daje uvid u motivaciju i političku strategiju ovih dviju zemljopisno udaljenih strana. EPA i SPA su simboli zajedničkih političkih stajališta kao što su to, između ostalog, protivljenje protekcionizmu, zaštita okoliša i proaktivno sudjelovanje u multilateralnom okruženju. Nadalje, uzevši u obzir tijek povijesti diplomacije Japana i Europske unije, ključni element za razumijevanje njihovih odnosa je fokus na uspostavljanje ekonomske suradnje, točnije, ukidanje tarifnih prepreka. Međutim, tek kada se u ekonomsku suradnju uključi politički dijalog, može se primijetiti poboljšanje u odnosima.

U posljednje tri godine, posljedice globalizacije se mogu naročito osjetiti. Između ostalog, sukob između Rusije i Ukrajine te globalna pandemija prouzročili su negativne posljedice na stabilnost ljudske civilizacije. Također, reakcije vlada na te događaje pridonose uvidu u to koliko su globalne mreže krhke za vrijeme krize. Jaki institucionalni temelji, kao što su EPA i SPA, imaju potencijal osigurati zaštitu od ovih

rizika. Nadalje, mislim da se prilagodba na izazove globalnog okruženja mora razvijati brzo i dokumenti često modernizirati novim dopunama. Pogotovo zbog pritisaka drugih velikih ekonomija poput SAD-a, Rusije i Kine. Zbog brojnih sličnih političkih interesa, Japan i Europska unija imaju solidnu osnovu za ostvarivanje još jačih veza u budućnosti.

8. Literatura

1. Alvstam, C. G. i Kettunen, E. (2019). The EU-Japan Economic Partnership Agreement: second best option or new generation of preferential trade arrangements. *CESifo Forum*, 20(02), 3-9.
<http://hdl.handle.net/10419/216232>
2. Atanassova-Cornelis, E. (2010). The EU-Japan strategic partnership in the 21st Century: motivations, constraints and practice. *Journal of Contemporary European Research*, 6(4), 478-495.
<https://doi.org/10.30950/jcer.v6i4.321>
3. Beeson, M. (2008). *Institutions of the Asia-Pacific: ASEAN, APEC, and beyond*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203893210>
4. Borucińska, I. (2018). The European Union and Japan towards Strategic Partnership Agreement and Economic Partnership Agreement. *Regional Formation and Development Studies*, 25(2), 14-23.
<https://doi.org/10.15181/rfds.v25i2.1741>
5. Chowdhry, S., Sapir, A. i Terzi, A. (2018). *The EU - Japan Economic Partnership Agreement*. European Parliament, Directorate-General for External Policies of the Union.
<https://data.europa.eu/doi/10.2861/658535>
6. Commission of the European Communities. (2001). *Communication from the Commission - Europe and Asia: a strategic framework for enhanced partnerships*.
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/77f3c2a2-bd32-45e9-9440-da0a63d0cbbd>

7. Consolidated Version of the Treaty on European Union. (2012). *Official Journal of the European Union*, C 326, 26 listopada, 13-45.
https://doi.org/10.3000/1977091X.C_2012.326.eng
8. EU Debates. (2021, May 27). *EU - Japan close partnership with strategic, economic and connectivity partnership* [Video]. YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=2neh76l56og&t=12s>
9. European Commission. (n.d.). *Japan: EU trade relations with Japan. Facts, figures and latest developments*. Pristupljeno 09. rujna 2023.
<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/japan/>
10. European Commission. (2018a). *Key elements of the EU-Japan Economic Partnership Agreement* [Fact sheet].
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/memo_18_6784/MEMO_18_6784_EN.pdf
11. European Commission. (2018b). *The economic impact of the EU-Japan Economic Partnership Agreement (EPA): an analysis prepared by the European Commission's Directorate-General for Trade*. Publications Office of the European Union.
<https://circabc.europa.eu/rest/download/78010dfc-269e-488a-be60-e4eea77d9eb6?ticket>
12. European Commission. (2020). *Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on implementation of EU trade agreements: 1 January 2019 - 31 December 2019*. Publications Office of the European Union.
<https://doi.org/10.2781/56440>
13. Eurostat Statistics Explained. (2022). *Archive: Japan-EU – international trade in goods statistics*.
<https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Japan->

[EU %E2%80%93 international trade in goods statistics&oldid=558421#EU and Japan in world trade in goods](#)

14. Frenkel, M. i Walter, B. (2017). The EU-Japan Economic Partnership Agreement: relevance, content and policy implications. *Intereconomics* 52, 358–363. <https://doi.org/10.1007/s10272-017-0704-5>
15. Frontini, A. (2016). *Advancing the EU-Japan strategic partnership in a transforming global environment: Challenges, opportunities and prospects*. European Policy Centre. https://www.epc.eu/content/PDF/2016/EU-Japan_strategic_partnership.pdf
16. Gilson, J. (2016). The Strategic Partnership Agreement between the EU and Japan: the pitfalls of path dependency? *Journal of European Integration*, 38(7), 791-806. <https://doi.org/10.1080/07036337.2016.1176027>
17. Grübler, J. (2019, July 23). *On a 20-year journey towards a global gold-standard in trade*. The Vienna Institute for International Economic Studies. <https://wiiw.ac.at/on-a-20-year-journey-towards-a-global-gold-standard-in-trade-n-390.html>
18. Jańczak, J. (2021). The European Union – Japan Strategic Partnership in the contested global order: external relations of the EU in the context of economic, normative and security framework. *Przegląd strategiczny*, (14), 59-73. <http://studiastrategiczne.amu.edu.pl/wp-content/uploads/2021/12/ps-2021-03.pdf>
19. Kubo, H. (2020). *Nichi EU keizairenkeikyōtei no igi to kadai - BREXIT go no nichio sangyō kyōryoku wo kangaeru* [Značaj i izazovi Sporazuma o gospodarskom partnerstvu između Japana i -EU – razmišljanje o industrijskoj suradnji nakon BREXITA]. *Chiiki to shakai*, (23), 1-29. <https://ouc.repo.nii.ac.jp/records/956>

20. Kusune, S. (2016). The relationship between Japan and the EU. *Journal of Global Tourism Research*, 1(2), 101-104.
https://doi.org/10.37020/jgtr.1.2_101
21. Ministry of Foreign Affairs of Japan. (n.d.). *19th Japan-EU summit Tokyo, 28 April 2010: joint press statement*. Pristupljeno 09. rujna 2023.
<https://www.mofa.go.jp/region/europe/eu/summit/joint1004.html>
22. Ministry of Foreign Affairs of Japan. (2018). *Japan-EU Strategic Partnership Agreement (SPA)*. <https://www.mofa.go.jp/files/000381944.pdf>
23. Nagai, S. (2020). Atarashii kokusaikozai chitsujo to EU [Novi međunarodni ekonomski poredak i EU]. *Kaigai tōyūshi*, 29(5), 3-6.
<https://cir.nii.ac.jp/crid/1524232504854439040>
24. Nakanishi, Y. (2020). Climate change and environmental issues in the Economic Partnership Agreement and the Strategic Partnership Agreement between the European Union and Japan. *Hitotsubashi Journal of Law and Politics*, 48, 9-21.
<https://hermes-ir.lib.hit-u.ac.jp/hermes/ir/re/30992/HJlaw0480000090.pdf>
25. Nakanishi, Y. (2019). The Economic Partnership Agreement and the Strategic Partnership Agreement between the European Union and Japan from a legal perspective. *Hitotsubashi Journal of Law and Politics*, 47, 1-15.
<https://hermes-ir.lib.hit-u.ac.jp/hermes/ir/re/30076/HJlaw0470000010.pdf>
26. Rothacher, A. (2016). Paul Bacon, Hartmut Meyer and Hidetoshi Nakamura (eds.), *The European Union and Japan. A New Chapter in Civilian Power Cooperation?* (Farnham: Ashgate 2015), pp. 276, ISBN 978-1-4724-5749-3. *European Review of International Studies*, 3(1), 110–114.
<https://doi.org/10.3224/eris.v3i1.9>

27. Silva Pereira, P. (2019). The EU-Japan Economic Partnership Agreement from the European Parliament's perspective: A landmark agreement beyond trade. *Journal of Inter-Regional Studies*, 2, 16-25.
<https://www.waseda.jp/inst/oris/assets/uploads/2018/03/304811b29cc454a7b81d755dd350d480.pdf>
28. Sporazum o gospodarskom partnerstvu između Europske unije i Japana, 17. srpnja 2018. *Službeni list Europske unije*, L 330, 27.12.2018, 3–899.
http://publications.europa.eu/resource/cellar/d40c8f20-09a4-11e9-81b4-01aa75ed71a1.0010.01/DOC_1
29. Sporazum o strateškom partnerstvu između Europske unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Japana, s druge strane, 17. srpnja 2018. *Službeni list Europske unije*, L 216/4, 24.8.2018., 4-22.
[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:22018A0824\(01\)&qid=1695127138058](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:22018A0824(01)&qid=1695127138058)
30. The European Consumer Organisation. (2014). *Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP)* [Factsheet].
https://www.beuc.eu/sites/default/files/publications/beuc-x-2014-032_ttip_factsheet.pdf
31. von der Leyen, U. (2019). *A Union that strives for more: my agenda for Europe: political guidelines for the next European Commission 2019-2024*. Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2775/018127>
32. Watanabe, H. (2016). Japan-Europe relationships in Asia at the multilateral level. *Relations internationales*, 168(4), 105-116.
<https://doi.org/10.3917/ri.168.0105>

9. Sažetak

Analizirani su međunarodni odnosi Japana i Europske unije u svrhu razumijevanja kakvim uvjetima i s kakvim motivacijama su obje strane gradile suradnju od šezdesetih godina prošlog stoljeća pa sve do danas. Korištena je primarna literatura Europske komisije te je konzultirana sekundarna literatura na japanskom i engleskom jeziku. Razdoblje prije devedesetih godina prošlog stoljeća obilježeno je neuspješnim pokušajima uspostavljanja sporazuma o slobodnoj trgovini. Međutim, zahvaljujući postepenom prepoznavanju sličnosti u temeljnim vrijednostima obje strana, odnosi počinju jačati od 1991. godine s prekretnička Deklaracijom u Haagu, koja je omogućila suradnju na političkoj, društvenoj i ekonomskoj razini. Izazovi globalizacije postaju sve zahtjevniji, zbog čega se obje strane prilagođavaju kroz strategiju međunarodne suradnje. Jedan od načina suočavanja s novonastalim izazovima je sklapanje sveobuhvatnih sporazuma, onog o ekonomskom partnerstvu (EPA) te sporazuma o strateškom partnerstvu (SPA). Ova dva sporazuma su krovni sporazumi suvremenih međunarodnih odnosa Japana i Europske unije uz pomoć kojih geografski udaljene strane uspijevaju razviti visoku razinu diplomatskih odnosa.

Ključne riječi: Sporazum o ekonomskom partnerstvu, Sporazum o strateškom partnerstvu, Japan, Europska Unija, Međunarodni odnosi, Globalizam, Diplomacija.

Summary

The aim of this paper is to analyze the international relations between Japan and the European Union in order to understand the conditions and motivations of both parties during the construction of cooperation throughout history and up to the present day. Primary literature from the European Commission was used, and secondary literature in Japanese and English was consulted. The period before the nineties is marked by unsuccessful attempts to negotiate free trade agreements. However, because of gradual acknowledgement of shared fundamental values, relations began to strengthen since 1991 with the milestone Declaration in Hague, which further enabled cooperation on the political, social, and economic levels. However, thanks to the gradual recognition of similar fundamental values, relations began to strengthen since 1991 with the milestone of Hague Declaration, which enabled cooperation on the political, social and economic levels. The challenges of globalization are becoming increasingly demanding, which is why both sides are adapting through the strategy of international cooperation. One of the ways to deal with emerging challenges is to conclude comprehensive Economic Partnership Agreements (EPA) and Strategic Partnership Agreements (SPA). These two agreements are symbols of contemporary international relations between Japan and the European Union, with the help of which geographically distant parties manage to develop a high level of diplomatic relations.

Key words: Economic Partnership Agreement, Strategic Partnership Agreement, Japan, European Union, International Relations, Globalism, Diplomacy.

論文の要旨

20世紀におけるグローバリゼーションの出現は、国際社会に多くの変化をもたらした。つまり、グローバリゼーションは様々な利益と不利益をもたらしたのである。このような状況に適切に対応するために、急速に変化する地球環境において、国家間の強固な協力ネットワークを構築することが必要である。近年外交関係は重要な課題となっている。日本と欧州連合は、地理的には遠い国である。しかし、双方共はこのグローバルネットワークの一部であることは間違いない。

本稿の目的は主に2つある。1つ目は歴史を通じて現在に至るまでの協力構築における両当事者の状況と動機を理解するために、日本と欧州連合間の国際関係を分析することである。2つ目は、国際関係についての協力の重要性を理解することである。

先行研究では、欧州委員会の一次資料を利用し、日本語と英語の二次資料を参考にした。さらに、欧州連合の観点から国際協力についてテーマにした文献は数多くあるが、日本の観点から欧州連合と日本における国際協力に関する資料を収集することは困難である。戦略的パートナーシップ協定【SPA】と経済連携協定【EPA】締結前のこのテーマに関する文献では、日本と欧州連合との関係の将来について否定的なものほとんどである。多くの著者は、国際関係の非生産的な過去が原因で、外交に改善の余地はないと結論付けている。しかし、近年の文献では、日本と欧州連合との関係の将来について肯定的に捉えられている。

この時期に存在した状況と動機を理解するには、何が発展に変化をもたらしたのかを知るために、関係の歴史を詳細に概要する必要がある。一般的にいうと、動機は両方の関係を開始する可能性がある。そこで、日本と欧州連合が過去にどのような協定を締結しようとしていたのかを振り返ることで、その動機をより深く理解することができると考えられる。この論文では、欧州連合と日本の

歴史を 4 つのパートに分けて説明する。はじめに、欧州連合と日本との関係というテーマは多岐にわたるため、最も重要な部分のみを説明する。続いて論文の後半部分では、日 EU 経済連携協定と日 EU 戦略的パートナーシップ協定のより詳細な分析を行う。経済連携協定は自由市場に関する協定を意味するため、経済連携協定の章では自由市場の役割を詳細に分析し、関税撤廃に関する新法について解説する。一方、戦略的パートナーシップ協定は政治協力に関する協定であり、平和と安全、環境保護、科学、技術、交通など多くの議題が含まれている。さらに現代の最も重要なテーマの一つである持続可能な開発と環境保護の観点から、この二つの協定を比較する。最後に、論文は日本の外交政策と、世界のどのような状況で日本の外交政策が影響を受けたかを分析する。

この論文の結果で、日本と欧州連合は、人間の尊厳、自由、民主主義、平等、法の支配、人権といった共通点を認めたのおかげで関係を構築することができると証明されている。1991 年の宣言以前の協力条件は困難であった。この結果は、日本とヨーロッパが政治協力なしに経済協定の締結を目指したことが関係の発展を遅らせたと結論づけている。

まとめると、欧州連合と日本に対する米国の影響、そして中国やロシアなどの他の大経済国の圧力は、これらの国際関係の行方に大きな影響を与えている。グローバリゼーションの課題は山積しており、双方は国際協力戦略の計画を立てるために力を合わせていくべきである。現在の課題に対処する方法の一つとして、包括的経済連携協定と戦略的連携協定を締結することが挙げられる。この 2 つの協定の締結は、日本と欧州連合の現代的な国際関係と共通の政治的立場の象徴を意味する。日本と欧州連合は現在、国際関係の改善と向上を目指し、協力関係を強めていると考えられる。さらに進めることのための良い条件を備えていると理解する。

【キーワード】 国際関係、日欧関係、日本、欧州連合、日 EU 経済連携協定、日 EU 戦略的
パートナーシップ協定、外交、グローバリズム。